

EGYÜTTMŰKÖDÉS EGY VERSENYKÉPESEBB MAGYARORSZÁGÉRT 2020

Az Amerikai Kereskedelmi Kamara vállalatainak bevonásával megfogalmazott javaslatok a versenyképesség növelésére

Bevezetés

Az Amerikai Kereskedelmi Kamara (AmCham) célja a párbeszéd és együttműködés folytatása a vállalati szféra és a kormányzat között, amely hozzájárul Magyarország hosszú távú versenyképességéhez. E párbeszéd folytatásának legfontosabb témáit az „Együttműködés egy versenykéesebb Magyarorszáért 2020” című 20 pontos javaslatcsomagban foglaljuk össze, melyet ezúton mutatunk be.

Az AmCham 2017-2020 közötti Stratégiai Munkatervének (Policy Agenda) szerves részét képezi az immár ötödik éve megjelenő éves **javaslatcsomag**, amely ez évben is az érdekképviseletünk irányát meghatározó négy főbb célkitűzési területre fókuszál:

- **általános üzleti-befektetési környezet;**
- **versenyképes munkaerő és oktatás;**
- **innováció és kutatás-fejlesztés;**
- **digitalizáció.**

Ezeket a témákat az elmúlt évben is több alkalommal volt lehetőségünk strukturált és konstruktív párbeszéd keretében megvitatni a kormányzat képviselőivel és több javaslatunk is meghallgatásra és elfogadásra talált.

Születtek előremutató eredmények és intézkedések, amelyekre építhetünk és korábbi javaslatainkkal összhangban állnak. Úgy véljük, hogy a versenyképes gazdasági környezet fenntartása és további javítása végállomás nélküli folyamatos erőfeszítéseket követelő közös célja és érdeke az AmCham tagjainak és a kormányzatnak is.

Üdvözöljük azokat a kormányzati intézkedéseket és törekvéseket, amelyek elősegítik és hozzájárulnak ahhoz, hogy

- legyen versenyképes adórendszer Magyarországon;
- biztosított legyen a rendelkezésre álló munkaerő mind mennyiségben, mind minőségben (képzettségben és egészségügyi állapotában) olyan színvonalon, amely lehetővé teszi a versenyképesség fenntartását és javítását;
- a nemzetgazdaság egyre inkább innováció alapúvá váljon és a kutatás-fejlesztés és innovációs ökoszisztéma kialakulhasson és tovább fejlődhessen;
- a digitális és mesterséges intelligencia forradalmi hatású fejlődésével lépést tartson az üzleti szféra és a társadalom egésze;
- érvényesüljenek a fenntarthatóság szempontjai valamennyi intézkedésben.

Javaslataink több területen tovább viszik a már korábban is képviselt és támogatott felvetéseinket is, ahol úgy látjuk, hogy azok továbbra is időszerűek és gyakorlati megvalósításuk még nem történt meg. Az általunk megismert, versenyképességet érintő különböző kormányzati stratégiai célokkal az

AmCham egyetért, ugyanakkor a stratégiák lebontása, az annak megfelelő konkrét intézkedések megszületése és megvalósítása, nyomon követése és korrigálása, valamint az időtényező megfelelő figyelembevétele további kihívás elé állítja és együttműködésre hívja fel a magyar gazdaság és társadalom szereplőit.

Az AmCham számára fontos a rendszeres párbeszéd a kormányzat képviselőivel. Az „Együttműködés egy versenyképesebb Magyarországgért 2019” című javaslatcsomagról Varga Mihály pénzügyminiszter úrral, Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter úrral, valamint Dr. Palkovics László innovációs és technológiai miniszter úrral is konzultáltunk az elmúlt év folyamán. Fontosnak tartjuk továbbá a 2017-ben Varga Mihály miniszter úr által felállított Nemzeti Versenyképességi Tanácsban való részvételünket is.

A 2020-ra vonatkozó dokumentumban megfogalmazott aktuális javaslataink és vállalásaink összesítik az *V. Business Meets Government Summit*, az *V. Versenyképes Oktatás* konferencia és az AmCham szakmai munkacsoportjainak ülésein elhangzott felvetéseket és a 2019-es év során a különböző kormányzati partnereinkkel folytatott konzultációk témáit.

Ezúton szeretnénk megköszönni az együttműködést tagvállalatainknak, valamint a kormányzati stratégiai partnereinknek és kiemelt támogatóinknak: a Nemzeti Befektetési Ügynökségnek, a Külgazdasági és Külügyminisztériumnak, az Innovációs és Technológiai Minisztériumnak, a Pénzügyminisztériumnak, az Igazságügyi Minisztériumnak és az Emberi Erőforrások Minisztériumának.

Bízunk kormányzati partnereink további nyitottságában a felvetések megtárgyalására és felajánljuk segítségünket a részletek kidolgozásában tagvállalataink közreműködésével.

Budapest, 2020. február 20.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
Tartalomjegyzék	3
I. ÁLTALÁNOS ÜZLETI KÖRNYEZET	8
1. <i>Az AmCham javasolja, hogy a szabályozási és támogatási rendszer jobban segítse elő az üzleti környezet versenyképesebbé válását.</i>	8
a. A munkahelyteremtés és a rendelkezésre álló versenyképes munkaerő közötti összhang létrejöttéhez fontos, hogy kerüljenek a beruházásösztönző programok fókuszába olyan beruházások, amelyek a munkaerőhiánnyal kevésbé küzdő régiókba irányulnak.	8
b. A beruházásösztönzésnél kapjon külön figyelmet a termelővállalatok beszállítói háttériparának támogatása, innovációra ösztönzése és a továbbképzésekben való részvétele a beszállítói kockázatok csökkentése érdekében.....	8
c. Kapjon nagyobb hangsúlyt a regionális infrastruktúra további fejlesztése.	8
d. Üdvöznénk, ha a hulladékgazdálkodás (kiemelten az elektronikai hulladék) területén új beruházások születnének.	9
2. <i>Az AmCham további intézkedéseket javasol a versenyképes és kiszámítható adózási környezet biztosítása érdekében.</i>	9
a. A helyi iparüzési adó kapcsán megfogalmazott javaslatok:.....	9
b. A transzferárazást érintő módosítási javaslatok:	10
c. Kerüljön felülvizsgálatra az egész tao támogatás koncepciója, illetve esetleges megszüntetésének lehetősége. A kedvezményezett szervezetek támogatására hatékonyabb támogatási forma kidolgozását javasoljuk. Ha azonban a TAO rendszert a jogalkotó fenn kívánja tartani, akkor javasoljuk a támogatható szervezetek körének bővítését, valamint mindenképpen szükséges lenne a felajánlás rendszerének egyszerűsítése és megreformálása.	
11	
d. A tao-csoport korlátozó szabályait javasoljuk leépíteni, a csoporton belül képződő veszteségek és adókedvezmények legyenek csoporton belül teljes mértékben átjárhatók.	12
e. Javasoljuk a személyi jövedelemadózáásban a „cafeteria” rendszerének újragondolását.	12
f. A rehabilitációs hozzájárulással kapcsolatos adminisztráció egyszerűsítését kérjük.	13
g. Az online adatszolgáltatási kötelezettség 2020. július 1-től hatályos új rendelkezéseinek átgondolását javasoljuk.....	13
h. Javasoljuk az áfa-törvény szerinti elektronikus számlázás rendszerének újragondolását.	14
3. <i>Az államigazgatási szolgáltatások további egységesítését és digitalizálását kérjük a kormányzattól. (cégkapu/ügyfélkapu).</i>	14
a. Javasoljuk fejlettebb dokumentum-kezelés bevezetését a meglévő elektronikus kapcsolattartási rendszerekben (Cégkapu).	14
b. Javasoljuk fejlettebb jogosultság-kezelés bevezetését a meglévő elektronikus kapcsolattartási rendszerekben.	14
4. <i>Javasoljuk az egyesületek és alapítványok működési környezetének a nagyobb hatékonyság érdekében történő egyszerűsítését, valamint annak elősegítését, hogy működésük nagyobb összhangba kerüljön az üzleti és kormányzati szektorok gyakorlatával.</i>	15

II. VERSENYKÉPES MUNKAERŐ ÉS OKTATÁS	16
5. A kormányzat segítse elő a munkaerő-kínálat további lehetséges bővítését a szükséges munkaerő rendelkezésre állása érdekében.	16
a. Szükségesnek tartjuk az új, rugalmas foglalkoztatási formák elterjedésének és bővülésének támogatását, a megfelelő szabályozási környezet kialakítását.	16
b. Javasoljuk a nem EU-s (harmadik országbeli) állampolgárok foglalkoztatási lehetőségeinek bővítését, valamint az engedélyezési eljárás hatékonyabbá tételét, különös tekintettel az egészségbiztosítási kártya igénylésének folyamatára.	16
c. A munkaerő-kölcsönzési eljárás hatékonyabbá tételével kapcsolatban javasoljuk, hogy a magyarországi kölcsönbeadók általánosságban is kölcsönözthessenek harmadik országbeli munkavállalókat, mégpedig úgy, hogy a kölcsönvevő személyének változása ne vonjon maga után egy újabb engedélyezési kötelezettséget.	17
d. Javasoljuk a felnőttképzésben való részvétel erőteljesebb és hatékonyabb ösztönzését és az élethosszig tartó tanulás támogatását.	17
6. Tekintettel az üzleti élet és a gazdaság jelenlegi működésének sajátosságaira, javasoljuk a Munka Törvénykönyve bizonyos fejezeteinek revízióját és esetleges módosítását.	18
a. Javasoljuk a képernyő előtti munkavégzés minimális egészségügyi és biztonsági követelményeiről szóló rendelet felülvizsgálatát.	18
b. Javasoljuk a munkavédelmi képviselőre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálatát.	18
c. Javasoljuk a munkaidőbeosztás szabályaira vonatkozóan a heti munkaidőszabályozás maximumának felülvizsgálatát.	18
d. Javasoljuk a havonta legalább egy heti pihenőnap vasárnapra való beosztásának felülvizsgálatát.	18
7. Javasoljuk, hogy az oktatási kiadások a GDP arányában minimum ériék el az OECD átlagát.	19
a. Javasoljuk a pedagógusok szakmai és anyagi megbecsülésének jelentős javítását, a pedagógus hivatás jobb társadalmi presztízsének megteremtését, mert ez szükséges feltétele a jó minőségű oktatási rendszernek.	19
b. Fontosnak tartjuk a pedagógusok leterheltségének és különösen adminisztratív terheinek csökkentését.	19
8. Az idegennyelv-oktatás hatékonyságának növelése érdekében további intézkedéseket javaslunk.	20
a. Javasoljuk a diákok számára kialakított külföldi nyelvtanulási program felülvizsgálatát és kiterjesztését.	20
b. Javasoljuk az idegennyelv-tanárok továbbképzésének támogatását, beleértve a külföldi továbbképzés lehetőségét is.	21
9. Javasoljuk, hogy a kormányzat segítse elő az iskolai pályaorientációs tevékenységek megerősítését és bővülését, kiemelt fókuszban a „STEM” tantárgyakkal.	21
a. A pályaorientációnak már egészen korai életkortól el kell kezdődnie és az oktatási rendszer koherens részét kell képeznie.	21

b.	Fontosnak tartjuk a STEM-hez kapcsolódó pályorientációt és a lányok STEM tantárgyakban való részvételének és egyenlő lehetőségek megteremtésének támogatását. Ebben sokat segíthetne az élmény alapú STEM oktatás általánossá tétele.....	21
10.	<i>Javasoljuk a felsőoktatásban való részvétel növelésének támogatását, az adminisztratív terhek csökkentését és a duális képzés hatékonyságának növelését.</i>	22
a.	Javasoljuk a felsőoktatásban való részvétel növelésének ösztönzését, különös tekintettel a PhD képzésekre	22
b.	Javasoljuk a duális képzés keretrendszerének rugalmassá tételét és az adminisztratív terhek csökkentését.	23
11.	<i>Javasoljuk, hogy a kormányzat csökkentse a képzéshez kapcsolódó támogatások adminisztratív terheit, segítse elő a rugalmas képzéstervezést és biztosítson további ösztönzőket a vállalatok számára.</i>	23
a.	Javasoljuk a felnőttképzési dokumentáció adminisztratív terheinek csökkentését belső képzések esetén.....	23
b.	Javasoljuk annak lehetővé tételét, hogy a képzések tervezésének és megvalósulásának nyilvántartását és dokumentációját lehessen elektronikus képzési management rendszerekben kezelni.....	24
c.	A változó képzési és üzleti igények, illetve munkaerőpiaci helyzetre való tekintettel a rugalmas képzéstervezés figyelembevételét javasoljuk.	24
d.	Javasoljuk megfontolni a „de minimis” jogcímen történő támogatás biztosítását is, így a budapesti vállalatok részére is elérhető lenne a képzési támogatás.	25
III.	INNOVÁCIÓ ÉS KUTATÁS-FEJLESZTÉS.....	26
12.	<i>Javasoljuk a kutatás-fejlesztési modell finanszírozási és management működésének felülvizsgálatát különösen a nagy hozzáadott értéket képviselő K+F tevékenységet végző cégek esetében.</i>	26
a.	Javasoljuk a különösen innovatív, gyorsan fejlődő és stratégiai szempontból fontos szektorok meghatározását és ezen szektorokon belül a támogatási rendszer felülvizsgálatát. 26	
b.	Javasolnánk egy újraindított hatékony, megreformált magvető rendszer létrehozását és működtetését.....	26
c.	Javasoljuk a különösen innovatív induló cégek, egyetemi kutatóközpontok, kockázati tőkebefektetők és iparági nagy cégek összekapcsolását elősegítő rendezvények támogatását.	
13.	<i>A K+F támogatása mellett az innováció támogatásának erőteljesebb ösztönzését, fogalmának és eszközeinek újragondolását javasoljuk.</i>	27
a.	Javasoljuk az innováció fogalmának újragondolt definiálását és az egyes tevékenységek ennek megfelelő minősítését (pl.: folyamat és szolgáltatás innováció, új piac és értékteremtés).....	27
b.	Javasoljuk, hogy az innovációs célterületek meghatározása széleskörű kommunikáción és a lehetőség szerinti hatásvizsgálatokon alapuljon.	27
c.	Az innováció támogatására vonatkozó kedvezmények olyan rendszerének kialakítása kívánatos, amely alkalmazkodik a cégek sajátosságaihoz és valós, hatékony innovációs	

<i>megvalósítani. Ezzel párhuzamosan törekedni kell egy jól felépített „adatvezérelt gazdaságú ország” imázsának kialakítására is.</i>	32
18. Javasoljuk a munkaügyi folyamatokhoz kapcsolódó adminisztratív terhek csökkentését a digitalizáció segítségével.	33
19. Javasoljuk, hogy a kormányzat továbbra is törekedjen a szürkegazdaság csökkentésére és a készpénzhasználat visszaszorítására a fizetések digitalizációjának növelésén keresztül.	33
a. Szükségesnek tartjuk egy átfogó pénzügyi edukációs platform létrehozását.....	34
b. Javasoljuk az elektronikus fizetések ösztönzését az elektronikus fizetési lehetőség kötelezővé tételével az alábbi esetekben:.....	34
c. Javasoljuk, hogy a NAV fordítson kiemelt figyelmet azoknak a szektoroknak, illetve vállalkozásoknak az ellenőrzésére, ahol tartós módon nem teljesül legalább a készpénz és az elektronikus fizetések 80-20%-os aránya.	35
d. Javasoljuk a készpénzfizetések korlátozását (B2B tranzakciók esetében létező korlát 500 ezer forintra módosítása, B2C és C2C tranzakciók esetében korlát bevezetése).....	36
e. Javasoljuk feltárni, hogy az állami szféra mely területein hiányzik még az elektronikus fizetési lehetőség, és ezeken a területeken is javasolt kiépíteni a megfelelő elektronikus fizetési infrastruktúrát.....	36
f. Javasolt egyéb szolgáltatások esetében is lehetővé tenni, hogy a POS-terminálok által nyomtatott bizonylat elegendő legyen a költségek számviteli elszámoláshoz.....	36
g. Javasoljuk a különböző vállalkozásfejlesztési, illetve digitalizációs kormányzati programok és támogatások összekapcsolását a fizetések digitalizációjára tett intézkedésekkel.....	37
20. Javasoljuk az okos város megoldások támogatását az igazgatás, közlekedés, infrastruktúra, egészségügy, fenntarthatóság, közművek, közbiztonság és telekommunikáció területén, illetve a közzsféra és a közszolgáltatások digitalizációjának folytatását.	37
a. Javasoljuk egy integrált szemlélet alkalmazását az okos város stratégia kialakításában. .	37
b. Javasoljuk a közszolgáltatások minél hatékonyabb digitalizációját.	37
c. Javasoljuk az ICT infrastruktúra és közlekedés további fejlesztését.	38
d. Javasoljuk az egészségügy kapcsán a „big data” alapú elemzések elősegítését.	38
e. Új szabályozások és technológiák alkalmazását javasoljuk az épületek energiahatékonyabbá és környezetbarátabbá tétele érdekében.	38
f. A közművek és a környezeti fenntarthatóság területén a jobb víz- és szennyvízkezelés érdekében az új technológiák és intelligens hálózat ösztönzését javasoljuk.	39
g. Javasoljuk a közbiztonságot támogató technológiák támogatását.	39
MELLÉKLETEK.....	40

I. ÁLTALÁNOS ÜZLETI KÖRNYEZET

1. Az AmCham javasolja, hogy a szabályozási és támogatási rendszer jobban segítse elő az üzleti környezet versenyképesebbé válását.

Az „Invest in Hungary” és az „Invent in Hungary” továbbra is célkitűzése a magyar kormányzatnak és az üzleti szektornak is. A beruházásösztönzési döntéseknél fontosnak tartjuk és ezért az AmCham javasolja, hogy a beruházások infrastrukturális hátterének fejlesztéséhez a szabályozási és támogatási rendszer hatékonyabban járjon hozzá és segítse elő az üzleti környezet versenyképesebbé válását. Ehhez a következő szempontok és javaslatok megfontolását kérjük:

- a. A munkahelyteremtés és a rendelkezésre álló versenyképes munkaerő közötti összhang létrejöttéhez fontos, hogy kerüljenek a beruházásösztönző programok fókuszába olyan beruházások, amelyek a munkaerőhiánnyal kevésbé küzdő régiókba irányulnak.**
- b. A beruházásösztönzésnél kapjon külön figyelmet a termelővállalatok beszállítói háttérparának támogatása, innovációra ösztönzése és a továbbképzésekben való részvétele a beszállítói kockázatok csökkentése érdekében.**

A hazai beszállítói háttérpar támogatása a kormányzatnak is prioritást élvező célkitűzése. Ehhez azonban a hazai kkv-k gyakorlatban is megnyilvánuló támogatására és technikai-innovációs fejlődésének eredményekben is megjelenő, hatékony ösztönzésére lenne szükség.

Erre vonatkozó részletesebb javaslatainkat a III. Innováció fejezet tartalmazza.

c. Kapjon nagyobb hangsúlyt a regionális infrastruktúra további fejlesztése.

- i. A helyi és helyközi közlekedés segítse a munkahely és a lakhely közötti ingázást.*

Sok esetben komoly nehézséget jelent és akadályozza a hatékonyabb munkavégzést a távolabbi lakhelyről történő munkába járás. Ennek infrastrukturális hiányosságai, a közlekedési lehetőségek korlátozottsága és időigénye nehezíti a munkaerőpiaci egyensúly létrejöttét és a hatékony foglalkoztatást.

- ii. Az áruforgalom által elsősorban használt magyarországi közúti határátkelőhelyeken a tehergépjárművek gyorsabb átkelése érdekében a torlódások kialakulását megszüntető megfelelő intézkedések meghozatalát javasoljuk.*

Hosszú ideje visszatérő probléma a közúti határátkelők kapacitása, áteresztő képessége mind az EU külső, mind a belső schengeni határátkelők esetén. A több kilométeres, esetleg több tíz kilométeres forgalmi dugókban álló tehergépjármű késedelme termelési és értékesítési kockázat is. A késedelmet fokozhatja, hogy a torlódás miatti sok órás várakozás alatt letelik a gépkocsivezető vezetésre engedélyezett ideje, melynek eredménye a szállítás legalább egy napos késedelme. A késedelem lehetősége, az áru megérkezésének bizonytalansága az indokoltnál magasabb készlet szintet követel meg, mely indokolatlan mértékű tőkét köt le. Az áruk A-ból B-be történő eljuttatásának gyorsasága, a szállítás idejének kalkulálhatósága a beruházásokról (pl. FDI) történő döntéseknél is tényező. A Kamara javasolja, hogy a kormányzat vizsgálja meg, **az áruforgalom által elsősorban használt magyarországi**

közüti határátkelőhelyeken milyen intézkedésekkel biztosítható a tehergépjárművek gyorsabb átkelése, milyen forgalomszervezés vagy beruházás eredményeként kerülhetik ki a tehergépjárművek az alkalmanként nagy mértékben megnövekvő turistaforgalom okozta torlódásokat.

d. Üdvözlénk, ha a hulladékgazdálkodás (kiemelten az elektronikai hulladék) területén új beruházások születnének.

Az egyre növekvő mértékű hulladékok feldolgozása, a hulladékgazdálkodás kiemelt szerepet kell, hogy kapjon. A műanyagok mellett az elektronikai hulladékok kezelése komoly feladatot jelent a társadalom és gazdaság valamennyi szereplője számára. Támogatjuk a fenntartható növekedés feltételeinek megkülönböztetett figyelembevételét, a körforgásos gazdaság kialakulásának ösztönzését és az ezzel kapcsolatos EU-s és nemzetközi megállapodások kötelezettségeinek betartását és teljesítését oly módon, hogy kellő súllyal kerüljenek figyelembevételre a társadalmi, gazdasági, versenyképességi és befektetési szempontok, és erről a kormányzat a hazai gazdasági szereplők és érdekképviseletek bevonásával egyeztessen.

2. Az AmCham további intézkedéseket javasol a versenyképes és kiszámítható adózási környezet biztosítása érdekében.

Az AmCham üdvözlö az adózás terheit csökkentő kormányzati lépéseket, de még további versenyképességet segítő intézkedésre lenne szükség. Ezért a következőket javasolja:

a. A helyi iparűzési adó kapcsán megfogalmazott javaslatok:

Tekintettel arra, hogy a helyi iparűzési adó (HIPA) a helyi önkormányzatok legfontosabb bevételi forrása, az AmCham tisztában van vele, hogy az adónem megszüntetésének – annak alapvető versenytorzító tulajdonságai ellenére – jelenleg nincs realitása. Ennek ellenére ismét fel szeretnénk hívni a figyelmet több olyan anomáliára, amely nem csupán a belföldi szereplők között, de Magyarország nemzetközi versenyképességében is versenyhátrányt okoz. Ezért javaslatunk a HIPA - alap meghatározására, illetve a feltöltési kötelezettség felülvizsgálatára és a HIPA adminisztrációjának az egyszerűsítésére koncentrál.

i. a helyi iparűzési adóalap meghatározásának felülvizsgálata, az adót csökkentő tételek kibővítése;

Azt gondoljuk, hogy az iparűzési adóról folytatott immár három évtizedes vitáknak egy elfogadható kompromisszumos lezárása lehetne, ha a HIPA alapjának meghatározásakor a személyi jellegű ráfordításokat el lehetne számolni. E lépés előnyei az alábbiak lehetnének:

- nem adóztatnánk aránytalanul magasabb mértékben a magasabb hozzáadott értéket;
- az értékesítési láncokban nem okozna káros és versenytorzító halmozódást az iparűzési adó;
- megszűnne a szolgáltató szektort hátrányosan érintő megkülönböztetés a kereskedelmi és termelő szektorokhoz képest.

Nemzetgazdasági szempontból is lehet versenytorzító hatása az iparűzési adónak, elsősorban azon szektorokat érintően, ahol a nemzetközi kitétség jelentős. A probléma tudomásunk szerint két szektort érint különösen:

- a nemzetközi szolgáltató központokat;
- a nemzetközi munkaerő-kölcsönzéssel foglalkozó vállalkozásokat.

ii. a helyi iparűzési adóban a feltöltési kötelezettség eltörlése;

A 2019. évi évközi jogszabály módosítások értelmében megszűnik az a kötelezettség, hogy a társasági adó és innovációs járulék előleget az adóévben az adóévi várható adó/jarulék összegéig ki kell egészíteni az éves szinten 100 millió forint feletti árbevéttel rendelkező adóalanyoknak. A társasági adó és innovációs járulék előleg-kiegészítési kötelezettség megszűnését először azok alkalmazhatják, akiknek a pénzügyi évük vége későbbi, mint 2019. július 31. A társasági adó és innovációs járulék mintájára javasoljuk a helyi iparűzési adóelőleg kiegészítési kötelezettség (feltöltési kötelezettség) eltörlését is. Természetesen tisztában van szervezetünk azzal, hogy ez a kérdés az önkormányzatok finanszírozási helyzetét döntően befolyásolhatja, illetve 3200 önkormányzat esetében 3200 eltérő körülmény áll fenn, ezért legfontosabbnak azt tartanánk, hogy induljon el egy háromoldalú egyeztetés a Pénzügyminisztérium, az önkormányzatok / Belügyminisztérium és az AmCham / vállalkozások között a megoldások keresése érdekében.

iii. adminisztrációs egyszerűsítésére vonatkozó javaslatok.

Terjedelmi okok miatt a HIPA adminisztráció egyszerűsítésével kapcsolatos kamarai javaslatokat mellékletként prezentáljuk (1. számú Melléklet).

b. A transzferárazást érintő módosítási javaslatok:

i. a transzferár dokumentációval kapcsolatos szabályozás módosítása

A jelenleg hatályos jogszabályok értelmében a számviteli törvény szerinti éves beszámoló, a társasági adó bevallási, valamint a transzferár dokumentáció elkészítési határidők egy napra esnek. Tekintettel arra, hogy a transzferár dokumentáció az éves beszámoló adataira épül, valamint arra, hogy a transzferár dokumentáció a társasági adó bevallására hatással van, javasoljuk ez utóbbi két dokumentum elkészítésére az éves beszámoló elkészítési határidejéhez képest **hosszabb határidőt** lehetővé tenni, vagy a hosszabb határidőt választhatóvá tenni a transzferár dokumentációra, illetve CbC jelentéstételre kötelezett adózók számára.

ii. egyéb, a transzferárazást érintő módosítási javaslatok

A vállalatok transzferárral kapcsolatos feladatainak egyértelműsítése, könnyítése és teljesíthetősége érdekében:

- Javasoljuk, hogy az OECD Irányelvekről legyen mindig a hatályos verzióról elérhető magyar fordítás (hasonlóan az Európai Unió joganyagához).
- Javasoljuk, hogy kerüljön megalkotásra egy magyarul és angolul is elérhető nemzeti transzferárazási útmutató (ún. National Transfer Pricing Guideline), amiben a NAV összefoglalja, hogy milyen elvárásai vannak a transzferár képzéssel, és a transzferár dokumentációval kapcsolatban.
- A fentiekhez kapcsolódóan javasoljuk továbbá, hogy minden évben hozzon nyilvánosságra egy részletes tájékoztatót a NAV az általa transzferár témakörben folytatott vizsgálatokról, ezek

számáról, jellegéről, az azokban tett megállapításokról, APA (advance pricing arrangement – előzetes ármegeállítási eljárás) kérelmekről és határozatokról stb.

- Javasoljuk, hogy a társasági adó bevallásának legyen egy önként választható módon kitölthető melléklete (transzferár kérdőíve), amely lehetővé tenné az adóhatóság részére a transzferárazás szempontjából kockázatos adózók kiszűrését. Azon társaságok, amelyek ezt önként kitöltenék, egy esetleges vizsgálat során támogatást kapnak a NAV részéről, lehetőséget kapnának az esetleges dokumentációs hiányosságok kijavítására a jövőbeni jogkövetést elősegítendő, valamint az esetleges adóhiány adóbírság nélküli rendezésére.

c. Kerüljön felülvizsgálatra az egész tao támogatás koncepciója, illetve esetleges megszüntetésének lehetősége. A kedvezményezett szervezetek támogatására hatékonyabb támogatási forma kidolgozását javasoljunk. Ha azonban a TAO rendszert a jogalkotó fenn kívánja tartani, akkor javasoljuk a támogatható szervezetek körének bővítését, valamint mindenképpen szükséges lenne a felajánlás rendszerének egyszerűsítése és megreformálása.

*i. TAO támogatási rendszer felülvizsgálata, beleértve annak **megszüntetési** lehetőségét is*

A látvány-csapatsportok támogatásának a koncepcióját javasoljuk felülvizsgálni és ennek keretében a **TAO támogatási rendszert teljesen megszüntetni**, tekintettel arra, hogy az az államigazgatás szempontjából költséges, eljárását tekintve körülményes és végeredményét tekintve egyáltalán nem hatékony. Egy sportszervezet sikeressége ugyanis a sportszakmai eredményein túl attól is függ, hogy össze tudja-e szedni a támogatást olyan szervezetektől, amelynek erre a tevékenységre semmilyen rálátásuk sincs. **A Kamara álláspontja az, hogy a kedvezményezett szervezeteket sokkal hatékonyabb módon lehetne közvetlen állami támogatás formájában támogatni, mint társasági adón keresztül.**

ii. fenmaradása esetén a támogatható szervezetek körének bővítése;

Abban az esetben ugyanakkor, ha a hatályos támogatási rendszert a jogalkotó fenn kívánja tartani, akkor fenntartjuk korábbi álláspontunkat, miszerint **kerüljön be a támogatandó szervezetek közé az oktatási és egészségügyi intézmények támogathatósága is.**

iii. a rendszer adminisztrációjának egyszerűsítése;

Abban az esetben ugyanakkor, ha a hatályos támogatási rendszert a jogalkotó fenn kívánja tartani, mindenképpen szükséges lenne a felajánlás rendszerének **egyszerűsítése**, főként a támogatói (céges) kockázatok csökkentése érdekében. Ennek keretében az alábbi könnyítéseket javasoljuk megfontolásra:

- A mostani szerződéses és eljárási struktúrát **egyablakossá** tenni, hogy a támogatónak ne legyen szükséges szerződést kötni, külön rendelkezni a kiegészítő támogatásról, vagy, hogy milyen jogcímre biztosítja a támogatást. Ezek legfeljebb opcionálisan biztosítható lehetőségek maradjanak.
- Az év **első hat hónapjában** történő felajánlás legyen jobban ösztönözve, hogy a támogatások felajánlása ne az év végére halasztódjon.
- A támogató vagy a támogatott **köztartozásával** kapcsolatos megszorító szabályokat javasoljuk eltörölni, ezek ugyanis súlyosan károsíthatják a másik felet, önhibájukon kívül. Ehelyett inkább legyen felszólítva a támogatás folyósítását megelőzően a vétkes fél, hogy

teljesítse köztartozásait, amelynek sikeres teljesítését követően a támogatást a NAV átutalná és a kedvezményekkel mindkét fél élhetne.

- Kerüljenek bevezetésre **központi támogatási számlák**, amelyek a Nemzeti Filmintézet (a korábbi Magyar Nemzeti Filmalap) támogatásához hasonlóan a látvány-csapatsportok munkáját általánosságban támogatnák, amelyet aztán a szakszövetségek egy szabályozott automatizmus keretében azon sportszervezetek között oszthatnának fel, amelyek nem tudták a támogatási keretüket időben feltölteni. Így akár olyan cégek is bevonhatók lennének a támogatásba, amelyeknek nincsenek sportági kapcsolataik, míg a kisebb sportszervezetek pluszforráshoz juthatnának.

d. A tao-csoport korlátozó szabályait javasoljuk leépíteni, a csoporton belül képződő veszteségek és adókedvezmények legyenek csoporton belül teljes mértékben átjárhatók.

2019. július 24-től eltörlésre került azon feltétel, amelynek értelmében csak azon adózók hozhattak létre csoportos társasági adóalanyiságot, akiknél a könyvvezetés pénzneme azonos volt.

E kedvező módosítás folytatásaként javasoljuk a csoportos társasági adóalanyiság létrehozatalának feltételrendszerét tovább egyszerűsíteni, így az eszerint adózó cégek körét is szélesíteni. Első lépésként javasoljuk a jelenleg megkívánt 75%-os szavazati arány 50%+1 szavazatra csökkentését, amellyel gyakorlatilag a teljes hazai kapcsolt vállalkozói körnek elérhetővé válna ez a fajta adózási mód.

Szintén megfontolásra javasoljuk a csoporton belüli veszteségek, illetve adókedvezmények felhasználásával kapcsolatos rendelkezések átalakítását, felülvizsgálatát. Mind az adóadminisztráció egyszerűsítése, mind a csoportos társasági adóalanyiságot választó adózói kör szélesítése szempontjából jelentős lépés lenne, ha a csoporttagok korlátozás nélkül lennének jogosultak a keletkezett elhatárolt veszteség és az érvényesíteni kívánt adókedvezmény felhasználására.

e. Javasoljuk a személyi jövedelemadózásban a „cafeteria” rendszerének újragondolását.

2019. január 1-től jelentősen szűkült a kedvezményes adózás alá eső juttatások köre. A módosítás következtében a korábban adómentes, illetőleg kedvezményes adózás alá eső juttatások munkaviszonyból származó jövedelemmé váltak. Azon cégeknél, ahol a korábbi cafeteria elemeket továbbra is biztosítani akarták a munkavállalók részére, jelentős adminisztrációs tehernövekedéssel kellett szembenézni, amely az adóadminisztrációval (jellemzően a bérszámfejtéssel) töltött idő aránytalan növekedésével járt együtt.

A módosítás következtében többek között olyan, az öngondoskodást ösztönző és korábban széles körben támogatott cafeteria-elemek lettek elérhetetlenek a munkavállalók részére, mint az **egészségbiztosítás, nyugdíjbiztosítás és a lakástámogatás.**

- A munkáltatónak az **önkéntes nyugdíjpénztári befizetésekhez** való hozzájárulását (felső határral) adókedvezményekkel javasoljuk támogatni. Ennek hosszútávú hatásai enyhítik a nyugdíjrendszer anomáliáit.*
- Javasoljuk, hogy az **egészség megőrző és egészség-szolgáltatást biztosító vállalati extrakiadások kedvező adózási feltételek alá kerüljenek.***

Az egészséges munkaerő a vállalatok számára is érték, versenyképességi tényező. Az állami egészségügyi szolgáltatások szűkössége, időigénye miatt egyre inkább elkerülhetetlen, hogy a

vállalatok az egészségüggyel kapcsolatos állami feladatok egy részének átvételével bekapcsolódjanak az egészségügyi ellátásba, üzemorvosi ellátással és megelőző szűrővizsgálatok finanszírozásával. Úgy véljük, hogy méltányos lenne, ha ezek az egészségmegőrző és egészség-szolgáltatást biztosító vállalati extrakiadások kedvező adózási feltételek alá kerülnének. Ezeknek a költségeknek a megosztásához akár a cafetéria rendszeren keresztül, vagy azon kívül hozzá kellene járulni valamilyen formában az államnak is.

iii. Javasoljuk a csoportos élet-, baleset-, egészség- és nyugdíjbiztosítások, valamint lakhatási támogatás adózásának felülvizsgálatát, lehetőség szerinti adómentessé tételét.

A fenti javaslatokra való figyelemmel javasoljuk a munkáltató által juttatott **csoportos élet-, baleset-, egészség- és nyugdíjbiztosítások, valamint lakhatási támogatás** adózásának felülvizsgálatát, lehetőség szerinti adómentessé tételét VAGY egyértelműen egyes meghatározott juttatás kategóriába sorolását.

iv. A csekély értékű ajándék adómentességének rendszerét javasoljuk átalakítani.

Javasoljuk az **évente egy alkalommal adható csekély értékű ajándék** adómentességének rendszerét átalakítani. Egyrészt a jelenleginél számottevően magasabb éves adómentes felső korlát bevezetése lenne indokolt, függetlenül a juttatások számától. Másrészt javasoljuk az ilyen juttatások egyes meghatározott juttatásként való kezelését, hogy az adómentes értékhatár felett a kifizető az adókötelezettséget gyorsan és egyszerűen, a bérszámfejtés rendszerén kívül meg tudja állapítani.

A fentiek terjedjenek ki a **diákmunkában dolgozó** magánszemélyeknek nyújtott tárgyi eszköz ajándékozási lehetőségére is, egy minimális összeg erejéig, a munkáltató személyi jövedelemadó fizetési és bevallási kötelezettsége nélkül.

f. A rehabilitációs hozzájárulással kapcsolatos adminisztráció egyszerűsítését kérjük.

A szociális hozzájárulási adókedvezmények mintájára javasoljuk automatikus hatósági igazolás kiállítását és megküldését az adózó számára a megváltozott munkaképesség miatti rehabilitációs hozzájárulás csökkentési lehetőségéről. Amennyiben GDPR szabályok miatt erre nincs lehetőség, akkor név szerinti igazolás helyett javasoljuk a negyedéves előleg fizetési kötelezettség határidejét megelőzően összevont (csak figyelembe vehető átlagos statisztikai létszámot tartalmazó) igazolás kiállítását.

g. Az online adatszolgáltatási kötelezettség 2020. július 1-től hatályos új rendelkezéseinek átgondolását javasoljuk.

2020. július 1-től az adatszolgáltatási kötelezettség kiterjedne minden olyan számlára, amelyet belföldi adóalany részére, belföldön teljesített termékértékesítésről, szolgáltatásnyújtásról bocsátanak ki. Megszűnne tehát az áfa összegére vonatkozó 100 000 forintos értékhatár, sőt adatot kellene szolgáltatni az áthárított adót nem tartalmazó (például adómentes vagy belföldi fordított adózás alá eső ügyletekről kibocsátott) számlákról is.

A már elfogadott változás tartalmával egyetértünk, ugyanakkor a bevezetésének időzítését túl gyorsnak ítéljük meg. Annak érdekében, hogy a vállalatok valamivel hosszabb felkészülési időt kapjanak a váltásra, a javaslatunk az alábbiak lennének:

- 2020. július 1-től ne értékhatárra tekintet nélkül, hanem egy leszállított értékhatár felett kelljen adatot szolgáltatni az adóhatóság felé, vagy

- kerüljön 2021. január 1-jéig elhalasztásra a bevezetés.

h. Javasoljuk az áfa-törvény szerinti elektronikus számlázás rendszerének újragondolását.

Javasoljuk az áfa-törvény szerinti **elektronikus számlázás** rendszerének újragondolását, hogy azt a gazdálkodók minél nagyobb része igénybe vehesse. Fontos lenne, hogy az elektronikus számlázási lehetőségek kapcsán az adóhatóság is aktívan segítse az adózókat (pl. tájékoztató füzetek **publikálásával, az EKAER honlaphoz/Online számla honlaphoz, 0+/E-SZJA-hoz** hasonló honlapok működtetésével, esetleg ajánlások megfogalmazásával az elektronikus számlázás informatikai minimumkövetelményeit illetően) és ne csak a formai pontatlanságokra és ezzel kapcsolatos büntetési kockázatokra hívja fel a figyelmet.

3. Az államigazgatási szolgáltatások további egységesítését és digitalizálását kérjük a kormányzattól (cégkapu/ügyfélkapu).

Az államigazgatási szolgáltatások egységesítésében és további digitalizálásában rejlő lehetőségek komoly versenyképességi tényezőt jelentenek. Ennek érdekében a cégkapu/ügyfélkapu felhasználó-barátibbá fejlesztéséhez a következő konkrét javaslatokat fogalmazzuk meg:

a. Javasoljuk fejlettebb dokumentum-kezelés bevezetését a meglévő elektronikus kapcsolattartási rendszerekben (Cégkapu).

- A Társaságok Cégkapus tárhelyére, illetve a Cégkapu megbízott/ügykezelő személyes, ügyfélkapus tárhelyére egyidejűleg megérkező dokumentumok esetén a letöltés státusza a Cégkapus és az ügyfélkapus tárhelyen is egyidejűleg frissüljön.
- A Cégkapus tárhelyen kialakított mappák, illetve a Tartós tár mappán belül szűrési funkció kialakítása.
- Egy adott címke utólagos módosítása, például feltételek bővítése, esetén visszamenőleg nem módosul az adott mappa (címke) tartalma, a változtatás csak jövőbeni dokumentumokra érvényes. Javasolt, hogy egy adott feltétel módosítása esetén a kialakított mappák tartalma visszamenőleg is frissüljön.

b. Javasoljuk fejlettebb jogosultság-kezelés bevezetését a meglévő elektronikus kapcsolattartási rendszerekben.

- A Cégkapu rendszerben problémát okozott eddig az adminisztrátorok közötti különbségtétel lehetőségének a hiánya, azaz, hogy az egyes adminisztrátorokhoz különböző szintű hozzáférési jogokat lehessen rendelni. A fejlesztésnek köszönhetően bár javult a helyzet a jogosultságok kezelését illetően, azonban sajnos a nagy szervezetrendszerek számára ez még mindig nagy kihívást jelent. Például azon cégeknél, ahol belső szabályzat alapján kizárólag együttes jóváhagyással voltak beküldhetőek az adóbevallások, az együttes jóváhagyást az adott személyre vonatkozó EGYKE nyomtatványon jelezték. A Cégkapu megnyitásával azonban a korábban kért együttes jóváhagyás megszűnt, annak ellenére, hogy nem tett erre vonatkozó nyilatkozatot az adott cég. A kockázatot abban látjuk, hogy ezzel megnyílt a hipotetikus lehetségre bárkinek, akinek jogosultsága van a Cég Cégkapujához, hogy önállóan, ellenőrzés

nélkül küldjön be NAV nyomtatványokat. Javasoljuk, hogy a Cégek ügyszervezői beállításoknál legyen lehetőség specifikálni az együttes jóváhagyás/üzenetküldési jogosultságot.

- Technikailag bárki törölhet dokumentumot, nem lehet korlátozni ezt a jogot. Javasoljuk, hogy a Cégek megbízottjának legyen lehetősége technikailag beállítani, hogy ki törölhet és ki nem törölhet dokumentumot az ügyszervezők közül.
- Javasoljuk a regisztráció lehetőségének megteremtését az adótanácsadó, könyvelő cégek munkatársainak ügyfeleik képviselőire.
- Az elektronikusan benyújtandó regisztrációs nyomtatványok, bevételek benyújtása jelenleg kizárólag az erre felhatalmazott magánszemély ügyfélkapufiókján keresztül, a meghatalmazó képviselőjének felhatalmazása alapján történhet. Ennek oka, hogy a www.magyarország.hu oldalra regisztrálni csak magánszemélyek tudnak. **Amennyiben jogi személyek regisztrációjára lehetőség nyílna, és ezáltal a regisztrációs nyomtatványok, bevételek benyújtása a munkáltató és nem egy, a munkáltató képviselője által meghatalmazott természetes személy neve alatt történne, biztosítva lenne a képviseleti folytonosság** abban a helyzetben is, ha a meghatalmazott munkavállaló személyében változás következik be.

4. Javasoljuk az egyesületek és alapítványok működési környezetének a nagyobb hatékonyság érdekében történő egyszerűsítését, valamint annak elősegítését, hogy működésük nagyobb összhangba kerüljön az üzleti és kormányzati szektorok gyakorlatával.

Ahogy a vállalatoknak, úgy az egyesületeknek és alapítványoknak is törekedniük kell a nemzetközileg elfogadott felelős irányítás legjobb gyakorlatainak¹ átvételére. Az üzleti szektor képviselői gyakran személyesen is érintettek ezen szervezetek működésében, mint vezetők, tagok vagy adományozók, és sok idejüket veheti el az olyan rutin jellegű adminisztratív folyamatok nehézsége, mint amilyen egy elnökségi vagy kuratóriumi tagság változásának törvényszéki bejegyzése. Az üzleti szektort aggasztja a modern felfogású Polgári törvénykönyv és az egyéb jogszabályok közötti összhang hiánya. Az utóbbiak gyakran lerontják a Polgári törvénykönyv jogi személyek szervezeti felépítésére és döntéshozatalára vonatkozó előírásait.

Ezen túlmenően szükséges volna, hogy az egyesületek és alapítványok működése összességében nagyobb összhangba kerüljön az üzleti, és a kormányzati szektor gyakorlataival. A nagyobb összhang kétséget kizáróan növelné ezen szervezetek bizalmi tőkét és társadalmi hasznosságát, mely végső soron pozitív hatással bírna az ország általános versenyképességére is.

Terjedelmi okok miatt a fentiek részletes kifejtését és a javasolt megoldásokat a **2. számú Mellékletben** prezentáljuk.

¹ A felelős vállalatirányítással kapcsolatos nézeteit a Kamara elsőként a 2005 áprilisában kiadott *“Versenyképességünk tartópillére a felelős vállalatirányítás”* című Rövid Állásfoglalásában írta le. Ugyanezen elvek mentén 2016-ban adott ki egy második, kapcsolódó Rövid Állásfoglalást *“A civil szervezetek felelős irányítása, mint Magyarország versenyképességének egyik tartópillére”* címen. A jelen dokumentumban foglalt javaslatok az említett két Rövid Állásfoglaláson alapulnak.

II. VERSENYKÉPES MUNKAERŐ ÉS OKTATÁS

5. A kormányzat segítse elő a munkaerő-kínálat további lehetséges bővítését a szükséges munkaerő rendelkezésre állása érdekében.

a. Szükségesnek tartjuk az új, rugalmas foglalkoztatási formák elterjedésének és bővülésének támogatását, a megfelelő szabályozási környezet kialakítását.

A rugalmas foglalkoztatási formák bővítése és elterjedésének elősegítése a munkaerőpiac kiszélesítésének, a tartalékok jobb kihasználásának és az elérhető munkaerő rendelkezésre állásának biztosítása szempontjából kiemelten fontos eszköz. Emellett a vállalatok számára is különös jelentőséggel bír a munkaerő bevonásához és megtartásához. Ezt alátámasztja, hogy a legfrissebb, a 16-28 éves korosztály körében zajlott kutatás szerint a fiatal munkavállalók és pályakezdők számára a munkáltatóval kapcsolatos elvárások és preferenciák között a rugalmas munkarend és munkaidő első helyen szerepel, mint legfontosabb szempont.² Emellett a rugalmas és atipikus foglalkoztatási formák elérhetősége növelheti a nők és édesanyák munkaerő-piaci aktivitását, a munkaerőpiacra történő mihamarabbi visszatérésüket. Az atipikus foglalkoztatási formák közül³ Magyarországon a részmunkaidős foglalkoztatás aránya (a 15-64 éves korosztály dolgozói körében) 2018-ban körülbelül 4,2% volt, ami az Európai Unióban az egyik legalacsonyabb. A munkavállalók számára egyre lényegesebbé váló távmunkával és a home-office-szal kapcsolatban szükséges lenne jogi keretek tisztázása, az adminisztráció csökkentése, a munkavédelmi szabályok rugalmasabbá tétele, a munkáltatói felelősség enyhítése az otthoni munkavégzés esetén. Ezekon túl bármelyik atipikus munkavégzés esetén szükségesnek tartjuk a munkaidő-nyilvántartás egyszerűsítését, az adminisztráció csökkentését.

b. Javasoljuk a nem EU-s (harmadik országbeli) állampolgárok foglalkoztatási lehetőségeinek bővítését, valamint az engedélyezési eljárás hatékonyabbá tételét, különös tekintettel az egészségbiztosítási kártya igénylésének folyamatára.

Jelenleg csupán nagyon szűk körben van arra lehetőség, hogy rövid időn belül lehessen foglalkoztatni harmadik országbeli munkavállalókat. (Ukrán, illetve szerb állampolgárok a Pénzügyminisztérium közleménye által meghatározott munkakörökben 90 napig dolgozhatnak Magyarországon munkavállalási engedély nélkül.) Javasoljuk a kedvezményesen foglalkoztathatók körének kiterjeszthetőségét további harmadik államok állampolgáira, illetve foglalkozásokra, anélkül, hogy a külföldi lakóhely szükségességét megtartanánk. A feltételrendszer ilyen nemű tágítását akár ahhoz is lehetne kötni, hogy a foglalkoztató stratégiai partnere-e a Kormánynak és/vagy nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházást valósít-e meg. Emellett célszerű lenne megteremteni annak a lehetőségét, hogy ezen kedvezményezett dolgozói kör 90 napos magyarországi munkavégzését meg lehessen hosszabbítani anélkül, hogy szüneteltetni kellene a tevékenységet, például úgy, hogyha a foglalkoztatásra irányuló jogviszony feltételei (munkakör, munkavégzés helye) nem változnak, akkor a foglalkoztató bejelentése alapján lehessen tovább foglalkoztatni őket a - 90 napnál hosszabb

² PwC Munkavállalói Preferencia Felmérés 2019

³ Határozott idejű munkaviszony, részmunkaidős foglalkoztatás, távmunka, home-office, munkakör megosztás, több munkáltató által létesített munkaviszony, behívás alapú munkaviszony, munkaerő kölcsönzés, egyszerűsített és alkalmi foglalkoztatás, bedolgozói munkaviszony, iskolaszövetkezeti munkaviszony, stb.

magyarországi tartózkodást, ill. munkavállalást lehetővé tevő - tartózkodási engedély kiadására irányuló eljárás ideje alatt is.

Az engedélyezési eljárás hatékonyabbá tételét érintő eljárás tekintetében nagyon fontos támogatás lenne a vállalatoknak, ha a foglalkoztatás engedélyezése minél gyorsabban és egyszerűbben megvalósulna. 2018 nyarán a TAJ szám igénylésével kapcsolatos adminisztrációs folyamat és eljárás olyan módon változott meg, amely kedvezőtlenül érinti a munkáltatókat és csökkenti a hatékonyságukat. Korábban egy „egyablakos” ügyintézés keretében a TAJ szám igénylése és elkészítése az ügyfélszolgálati irodákban néhány nap alatt lezajlott, a változást követően viszont központosított folyamat lett. Az igénylés beadása továbbra is az ügyfélszolgálaton történik, ugyanakkor ezután az OEP-hez kerül a kérés, ahonnan visszakérül majd ismét az ügyfélszolgálatra. A folyamat időigényes, körülbelül 2-3 hétbe telik, így azok a munkáltatók, akik harmadik országból érkező munkavállalót szeretnének foglalkoztatni ezzel a további minimum 2-3 heti munkavégzés veszteséggel kell, hogy számoljanak, amennyiben minden első körben megfelel és nem kell a folyamat közben korrigálni.

c. A munkaerő-kölcsönzési eljárás hatékonyabbá tételével kapcsolatban javasoljuk, hogy a magyarországi kölcsönbeadók általánosságban is kölcsönözhessenek harmadik országbeli munkavállalókat, mégpedig úgy, hogy a kölcsönvevő személyének változása ne vonjon maga után egy újabb engedélyezési kötelezettséget.

Érdemes fontolóra venni, hogy a magyarországi kölcsönbeadók általánosságban is kölcsönözhessenek harmadik országbeli munkavállalókat (más EGT-államban székhellyel bíró kölcsönző cégekhez hasonlóan) mégpedig úgy, annak egyértelmű megfogalmazásával, hogy a kölcsönvevő személyének változása ne vonjon maga után egy újabb engedélyezési kötelezettséget. Ugyanakkor - a visszaélések elkerülése végett - ettől még terhelheti egy bejelentési kötelezettség a kölcsönbeadót, aminek keretében a megváltozott munkavégzési helyről szolgáltatna adatot az illetékes hatóságnak.

d. Javasoljuk a felnőttképzésben való részvétel erőteljesebb és hatékonyabb ösztönzését és az élethosszig tartó tanulás támogatását.

Az élethosszig tartó tanulás aránya meglehetősen alacsony Magyarországon, az Eurostat felmérése szerint 2018-ban a 25-64 év közöttiek kb. 6%-a vett részt valamilyen képzésben Magyarországon, míg az EU 28 átlag 11,1%. Az élethosszig tartó tanulás támogatása és ösztönzése azért is lényeges lenne, mert a már piacon lévő munkaerő képzettségét is fejleszteni kell ahhoz, hogy a felmerülő igényeket ki lehessen elégíteni. Versenyképességünk szempontjából kulcskérdés, hogy mennyire tudnak alkalmazkodni a munkavállalók a folyamatosan változó digitális világhoz, mennyire tudnak lépést tartani a munkaerőpiac elvárásaival. A képzésekben való részvétel ösztönzése, a humán erőforrás fejlesztése, elengedhetetlen a magasabb hozzáadott értékű tevékenységekre való áttéréshez és a vállalatok alkalmazkodóképességének javításához. Még akkor is, ha a ma iskolában ülő diákok versenyképes tudással, készségekkel kerülnek ki a munkaerőpiacra, arra kell felkészülniük, hogy az iskola után a tanulás folyamata náluk sem állhat meg, mivel a gyors technikai fejlődés folyamatos megújulást igényel.

6. Tekintettel az üzleti élet és a gazdaság jelenlegi működésének sajátosságaira, javasoljuk a Munka Törvénykönyve bizonyos fejezeteinek revízióját és esetleges módosítását.

A foglalkoztatási formák és körülmények változnak és korszerűsödnek, amelyeket a vonatkozó szabályozásoknak is figyelembe kell venniük, kiemelt figyelemmel az adminisztráció ésszerű és indokolt mértékével.

a. Javasoljuk a képernyő előtti munkavégzés minimális egészségügyi és biztonsági követelményeiről szóló rendelet felülvizsgálatát.

A jelenlegi szabályozás előírja, hogy a munkáltató a munkafolyamatokat úgy szervezi meg, hogy a folyamatos képernyő előtti munkavégzést óránként legalább tízperces szünetek szakítsák meg (bizonyos kivételek mellett), illetve, hogy a képernyő előtti tényleges munkavégzés összes ideje a napi hat órát ne haladja meg. A technológiai fejlődésnek köszönhetően a manapság használt képernyők káros hatása minimális, emiatt a szigorú szabályozás szükségessége is kérdéses. Emellett a munkavégzés módja, a feladatok megszervezése, a munkafolyamatok és a technológia jelentős változásokon ment keresztül az elmúlt években, a munkavégzés bizonyos iparágakban napi 8 órában számítógéppel történik. Erre való tekintettel javasoljuk a szabályozás módosítását.

b. Javasoljuk a munkavédelmi képviselőre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálatát.

A munkavédelemről szóló törvény előírja, hogy húsz fős munkavállalói létszám felett munkavédelmi képviselő választást kell tartani a munkavállalók egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel összefüggő jogaik és érdekeik képviseletére. A választás lefolytatására a cégek kötelezve vannak, ugyanakkor a nagyvállalatoknak egyébként is nagyon szigorú belső szabályozása van a munkavállalók jóléte érdekében a képviselettel kapcsolatban, amelyet gyakran ISO, OHSAS, stb. tanúsítványok biztosítanak. Javasoljuk, hogy ha munkáltató bizonyítani tudja, hogy a képviselet megfelelően megvalósul, akkor ez legyen elfogadható a hatóságok számára.

c. Javasoljuk a munkaidőbeosztás szabályaira vonatkozóan a heti munkaidőszabályozás maximumának felülvizsgálatát.

A munkaidőszabályozás heti maximumát a Munka Törvénykönyve heti negyvennyolc órában állapítja meg, beleértve a túlórákat, kivéve, ha a munkavállaló munkaidőkeretben dolgozik. A legtöbb szolgáltatóközpontban, különös tekintettel a pénzügyi szolgáltatásokra, a munka mennyisége és a terhelés változó a hónap, illetve a negyedév során, például a pénzügyi zárásoknál magasabb munkamennyiség várható. Erre való tekintettel javasoljuk, hogy a munkavállaló és a munkáltató közös döntése alapján legyen lehetőség a heti munkaidőkeret maximumának módosítására, betartva havi átlagban a maximális munkaidőre vonatkozó szabályokat.

d. Javasoljuk a havonta legalább egy heti pihenőnap vasárnapra való beosztásának felülvizsgálatát.

A Munka Törvénykönyve szerint (bizonyos kivételektől eltekintve) legalább havonta egy pihenőnapot vasárnapra kell beosztani. A szolgáltatóközpontok a munkahét hét napján nyújtanak szolgáltatást és olyan országokba is, ahol a vasárnap általános munkanap (a péntek, illetve a szombat munkaszüneti nap). A rendelkezés miatt több erőforrás bevonására van szükség, mint ami a működéshez szükséges,

ezért javasoljuk ennek felülvizsgálatát és olyan irányú módosítását, hogy amennyiben azt a munkavállaló önként kéri és vállalja, ne legyen kötelező havi egy pihenőnapot vasárnapra beosztani.

7. Javasoljuk, hogy az oktatási kiadások a GDP arányában minimum ériék el az OECD átlagát.

A tudásalapú, magasabb hozzáadott értéket előállító gazdaság megteremtéséhez továbbra is az oktatási rendszer megreformálását, a versenyképes, minőségi oktatás biztosítását tartjuk a legfontosabbnak, amelyhez elengedhetetlen az oktatási kiadások határozott és mihamarabbi emelése. Az oktatási rendszer átalakítsa, a készségek és kompetenciák célzott fejlesztése létfontosságú a változó munkaerőpiachoz való alkalmazkodáshoz, ami pedig a fenntartható, dinamikus gazdasági növekedés feltétele.

Az AmCham kiemelkedően fontosnak tartja a kompetenciák és készségek célzott fejlesztését, amelyek elősegítik a dinamikus változó munkaerőpiachoz való alkalmazkodást. Az oktatási rendszert, mint intézményrendszert rugalmasabbá kell tenni annak érdekében, hogy a változásokra és a munkaerőpiaci jelzésekre könnyebben és gyorsabban reagáljon. Az oktatási és képzési rendszer átalakítása kulcsszerepet játszik abban, hogy a fiatalok az új, Ipar 4.0 technológiákon, adatokon, innováción alapuló gazdaság számára is értékes tudás birtokába jussanak, vonzó perspektívát lássanak Magyarországon és megállják a helyüket a munkaerőpiacon. Javasoljuk, hogy az innovációhoz szükséges kreatív, alkotó folyamatot megalapozó gondolkodást már kiskortól kezdve támogassa („tanítsa”) a közoktatás.

a. Javasoljuk a pedagógusok szakmai és anyagi megbecsülésének jelentős javítását, a pedagógus hivatás jobb társadalmi presztízsének megteremtését, mert ez szükséges feltétele a jó minőségű oktatási rendszernek.

Fontosnak tartjuk a tanárok szakmai kompetenciáinak fejlesztését, valamint a tanári pálya presztízsének javítását, amihez megítélésünk szerint, mind a közoktatásban, mind a felsőoktatásban mihamarabbi intézkedések bevezetésére lenne szükség az oktatók és munkatársaik megbecsültségének növelése érdekében. A tanári bérek emelése elengedhetetlen a tanárok számának növeléséhez, a megfelelő szaktudással rendelkező pedagógusok rendelkezésre állásához és a tanárok továbbképzésének biztosításához. Mivel a más felsőfokú végzettséget igénylő foglalkozásoktól elmarad a pedagógusok bére, várható, hogy a szakemberhiány az elkövetkezendő években növekedni fog a munkaerő elvándorlás miatt. Ennek megakadályozására a pedagógusokbérek jelentős és mielőbbi emelésére van szükség. E tekintetben nem támogatjuk a szakképzésben és a közoktatásban dolgozó pedagógusok közötti különbségtételt, mert egyrészt bérfeszültséghez vezet, másrészt a pedagógusok anyagi megbecsülése mindkét területen komoly javításra szorul.

Az oktatás és a pedagógusok eredményességét illetően szükségesnek tartjuk a pedagógusok továbbképzésének biztosítását, különös tekintettel a digitális készségekre és a digitális oktatásra.

b. Fontosnak tartjuk a pedagógusok leterheltségének és különösen adminisztratív terheinek csökkentését.

A túlzott adminisztráció megbénítja az iskolák működését. A pedagógusok az órák megtervezése, kidolgozása, megtartása, változó tananyagok követése, helyettesítések, dolgozat összeállítások és

javítások, kötelező félévenkénti beadandó dolgozatok konzultációja és értékelése, iskolai programok, rendezvények, kirándulások, szülői értekezletek, tehetség gondozás, felzárkóztatás stb. mellett számottevő adminisztrációs teherrel néznek szembe, például a különböző önértékelési csoportok felállítása és a hozzá kapcsolódó dokumentáció, jegyzőkönyvezés kapcsán. Ezek mellett növekszik az egyéni foglalkoztatást igénylő tanulói létszám, amelyhez szintén időigényes az egyéni fejlesztési tervek készítése, sok tantárgyat megosztottak elméletre és gyakorlatra, külön tantárgyként szerepel, külön kell értékelni, sokkal több osztályzatot kell kiadni, több dolgozatot kell javítani stb. Az elektronikus kommunikáció könnyíti a tanárok munkáját, de sok iskolában nincs meg a megfelelő és hatékony feltételrendszere és infrastruktúrája ennek, pl. lassú az internetkapcsolat. Javasoljuk ezeket a leterheltségeket és korlátokat figyelembe venni, hogy az elsődleges a minőségi oktatásra fordított idő legyen.

8. Az idegennyelv-oktatás hatékonyságának növelése érdekében további intézkedéseket javaslunk.

Az AmCham továbbra is úgy látja, hogy prioritásként kell kezelni az oktatásban a piacképes, gyakorlatorientált idegennyelv-oktatást, mert komoly előrelépésre van szükség ezen a területen. Az Eurostat 2016-os felmérése szerint a 25-64 év közötti korosztálynak 42,4%-a vallotta magáról, hogy beszél legalább egy idegen nyelvet, ami az egyik legalacsonyabb az EU-ban.⁴

Ahogy a magyar munkaerő-kereslet hangsúlya áttevődik a magasabb hozzáadott értéket adó munkakörökre, az idegennyelv-tudás fontossága felértékelődik, kulcsfontosságú a versenyképességünk szempontjából. A multinacionális vállalatok számára elengedhetetlen a nyelvtudás, ugyanakkor, ha ezen a területen sikerülne előrelépni, az jelentősen támogatná azt a kormányzati célkitűzést is, amely a hazai kis és közepes vállalatok felzárkóztatását, innovációs képességének emelését tűzte ki célul. A használható idegennyelv-tudás hiánya jelenleg nagyban hátráltatja ezen vállalatok nemzetközi piacra való kilépését és az ellátási láncba való bekapcsolódásukat, képzésüket és a technológiai színvonaluk fenntartását. Szintén különösen fontos a 2 vagy 3 és több nyelvet beszélők számának növelése a szolgáltatósze⁵ktor bővülése szempontjából, mert ezen képzettségű munkavállalói kör léte előfeltétele a magas hozzáadott értékű projektek megszerzésének.

a. Javasoljuk a diákok számára kialakított külföldi nyelvtanulási program felülvizsgálatát és kiterjesztését.

Magyarországon a középiskolásokról sajnos általánosan elmondható, hogy viszonylag kevés nyelvet beszélnek, és bár szabályismeretük és nyelvtani tudásuk jó, jellemzően szókincsük és szóbeli tudásuk elmarad ettől, mert nincs lehetőségük azt gyakorolni.

A magyar kormány új programja a középiskolák 9. és 11. évfolyamos diákjai számára külföldi nyelvtanfolyamokat biztosít 2020 februárjától kezdődően. Tanulmányoztuk Bartos Mónika, a külföldi nyelvi kurzusokért felelős miniszteri biztos sajtóban tett nyilatkozatait és örömmel láttuk, hogy 140,000 magyar diákból 90,000 jelezte, hogy részt akar venni a programban. Ugyanakkor egyetértünk

⁴ Az Eurostat adatai szerint EU28 átlag 64,4%, Magyarország mögött mindössze Románia (35,8%) és az Egyesült Királyság (34,6%) áll.

⁵ A dinamikusan fejlődő üzleti szolgáltatóközpontok körülbelül 55.000 embert foglalkoztatnak ma Magyarországon.

azokkal, akik szerint 2 hét alatt nehéz szignifikáns nyelvi fejlődést elérni, bármilyen jó és minőségi nyelviskola is fogadja az érkező középiskolásokat.

Ezért javasoljuk a program továbbfejlesztését a következő módon:

- i. *A kormány kösse össze új programját olyan, már létező csereprogramokkal, amelyekben a diákok több héten keresztül anyanyelvi környezetben használhatják az idegen nyelvet. Ennek részleteire szívesen teszünk további javaslatot.*
- ii. *Amennyiben az iskola hasznosabbnak tartja, a diákok kiutaztatására szánt keretösszegeből legyen lehetőség külföldről, anyanyelvi tanárt alkalmazni egy meghatározott időszakra.*

b. Javasoljuk az idegennyelv-tanárok továbbképzésének támogatását, beleértve a külföldi továbbképzés lehetőségét is.

A diákok külföldi tapasztalatszerzése mellett a nyelvoktatás színvonalának javítása céljából javasoljuk az idegennyelv tanárok rendszeres továbbképzésének biztosítását, valamint ezen belül a tanárok célnyelvi országokban való továbbképzésének támogatását. A nyelvoktatás hatékonyságának növeléséhez feltétlenül szükséges a tanárok támogatása szakmai fejlődésükben, hogy az oktatási módszereiket, eszközeiket folyamatosan megújítsák, frissítsék, új tapasztalatokat szerezzenek. A nemzetközi programokban való részvétel ehhez az egyik legjobb lehetőség, amely a tanárok motivációját is erősítheti.

9. Javasoljuk, hogy a kormányzat segítse elő az iskolai pályaorientációs tevékenységek megerősítését és bővülését, kiemelt fókuszban a „STEM” tantárgyakkal.

- a. **A pályaorientációnak már egészen korai életkortól el kell kezdődnie és az oktatási rendszer koherens részét kell képeznie.**

Hagyományosan az iskolai karriertanácsadás a kulcsfontosságú döntési pontokon jelenik meg, egyfajta személyes szolgáltatásként, nem pedig a tanterv koherens részeként. Annak érdekében, hogy ez a tantárgyak és a tanrend része legyen, mindenképpen szükséges egyrészt a tanárok pályaorientációs továbbképzése, másrészt egy minél hatékonyabb pályakövetési rendszer kialakítása és a pályaorientációhoz kapcsolódó hasznos adatok visszacsatornázása az oktatási rendszer alsóbb szintjeire, és kommunikációja a diákok, tanárok és szülők felé. A pályaorientáció kapcsán a rövidtávú - továbbtanulással (mind közoktatás, mind felsőoktatás) kapcsolatos - pályaorientáció mellett meg kell, hogy jelenjenek a hosszútávú, munkaerőpiaci szempontok is. Összességében egy tágabb megközelítés alkalmazását szorgalmazzuk, amely megpróbálja fejleszteni a diákok karriertervezési képességeit is, illetve növelni a tudatosságukat és az ismereteiket a munka világáról.

- b. **Fontosnak tartjuk a STEM-hez kapcsolódó pályaorientációt és a lányok STEM tantárgyakban való részvételének és egyenlő lehetőségek megteremtésének támogatását. Ebben sokat segíthetne az élmény alapú STEM oktatás általánossá tétele.**

A mai gazdaságban és a munka világában egyre inkább felértékelődnek a STEM alapú végzettségek és szakmák, a versenyképességet tekintve meghatározó tényező, hogy rendelkezésünkre áll-e elegendő tudományos szakember, mérnök, matematikus, informatikus. 2018-ban az egyetemi képzésre jelentkezők arányát tekintve 24,52% választotta első helyen az STEM képzéseket. A szakember hiány

növekszik, ugyanakkor a felsőoktatás ezt nem tudja lekövetni, mivel egyrészt alacsony a jelentkezők és felvettek aránya, másrészt magas a lemorzsolódás is. A professzionális szakmai oktatást lehetne oly módon erősíteni, hogy a versenyszférában dolgozó szakembereket bevonjuk az oktatásba, a megfelelő iskolákba, minimális adókulccsal, tisztességes órabérért.

A STEM tantárgyakkal és pályákkal kapcsolatos ismeretterjesztést tovább segítené a célzott pályaorientációs programok és foglalkozások szervezése a STEM alapú pályák bemutatása és megismertetése érdekében. A munkaerőpiacnak a szakemberek utánpótlására a STEM végzettségűek arányának növekedésére, illetve a hatékony pályaorientációra a lehető leghamarabb szüksége van. A STEM területekhez közel álló szakmák népszerűsítésére a lányok körében szintén szükséges lenne. A tapasztalat az, hogy a korai életkorban elkezdett mentorprogramokon és foglalkozásokon még egyforma az érdeklődés, a gyerekek kíváncsiak és az eltérés csak később alakul ki a fiúk és a lányok között a rögzült sztereotípiák szerint. Azt kellene elérni, hogy fennmaradjon az érdeklődés és a lányok is próbára merjék tenni magukat a STEM tárgyakban, amihez motivált tanárookra van szükség. Javasoljuk az élmény alapú oktatáshoz szükséges eszközök általános bevezetését és inspiráló tananyagok használatát.

10. Javasoljuk a felsőoktatásban való részvétel növelésének támogatását, az adminisztratív terhek csökkentését és a duális képzés hatékonyságának növelését.

A felsőoktatás elengedhetetlen szerepet játszik a társadalomban és a versenyképességünk javítása szempontjából, mivel előmozdítja az innovációt, a kutatás-fejlesztést, ösztönzi a gazdasági fejlődést és növekedést, és általánosságban javítja az állampolgárok jólétét is. Magyarországon nemzetközi összehasonlításban, az EU-hoz és a régióhoz viszonyítva is kevesebben vesznek részt a felsőoktatásban, viszont az igény a magasan képzett munkaerő iránt folyamatosan növekszik. Ha a ráfordításokat tekintjük, akkor is azt látjuk, hogy Magyarországon a felsőoktatási kiadások elmaradnak a V4 és az OECD országok átlagától.⁶

a. Javasoljuk a felsőoktatásban való részvétel növelésének ösztönzését, különös tekintettel a PhD képzésekre

- i. Olyan ösztöndíjrendszer kialakítása, amelyben a hallgatók életszínvonala megközelíti a foglalkoztatásban elérhető életszínvonalat.*

A felsőoktatás egyik hamarosan jelentkező problémája lesz, hogy a BSc és MSc képzésben résztvevő diákok már a teljes képzési ciklus befejezése előtt, részleges tudással is el tudnak helyezkedni rész munkaidős vagy akár teljes állásban is az egyre inkább erőforrás hiánnyal küzdő vállalatoknál. Ez a tendencia hatványozottan igaz az egyébként is kis létszámmal rendelkező PhD képzésekben résztvevőkre. Azok a BSc, MSc és PhD hallgatók, akik menet közben kilépnek a képzési rendszerből, kisebb valószínűséggel fognak oda visszatérni és tanulmányaikat befejezni, illetve később oktatókká válni. Ennek a trendnek komoly következményei lesznek a felsőoktatási folyamatokra, mert hatásuk kontraszelektív, vagyis az oktatási intézményekben azok maradnak benn és tanítják majd a következő generációkat, aki nem tudtak elhelyezkedni a munkaerő piacon, ráadásul még ők is kevesebben lesznek

⁶ A legutóbbi OECD adatok szerint Magyarországon a GDP 0,56%-át költötte az állam 2015-ben a felsőoktatásra. A V4-es átlag 1,03%, az OECD országok átlaga 0,98% volt.

az ideális létszámnál. Mindez végső soron a vállalatok munkaerő igényének kielégítésére lesz komoly negatív hatással. Ennek elkerülése érdekében olyan intézkedéseket javasolunk bevezetni, ami önmérsékletre inti/szorítja a vállalatokat, hogy ne legyenek érdekeltek a diákok idő előtti munkába állításában, illetve a hallgatóknak - különös tekintettel a PhD hallgatókra - olyan ösztöndíj rendszerre lenne szükségük, ami egyenértékű a munkavállalás által biztosított megélhetési lehetőségekkel. Mindemellett a vállalatokat további kedvezményekkel lehetne ösztönözni arra, hogy részt vegyenek az egyetemekkel közös oktatási programok kialakításában.

ii. Javasoljuk a diákhitel felvételének elérhetővé tételét az életkorra való tekintet nélkül.

Az élethosszig tartó tanulás támogatása érdekében javasoljuk, hogy a Diákhitelre jogosultak köre kerüljön kibővítésre és váljon elérhetővé a 45. életévét betöltött korosztály számára is.

b. Javasoljuk a duális képzés keretrendszerének rugalmassá tételét és az adminisztratív terhek csökkentését.

A felsőoktatási és vállalati oktatási együttműködésekre jó példa a már bevezetett duális képzés, melynek az alapkonceptiója jó irányba halad, azonban ennek reformjára lenne szükség, mivel a vállalati visszajelzések alapján a rendszer keretei nagyon merevek, nagyon sok extra adminisztratív terhet ró a vállalatokra. Ugyanakkor túl hosszú elköteleződést igényel, miközben a vállalatok nagyon szűkös erőforrásokkal dolgoznak és belső folyamataik gyorsan és rugalmasan változnak, sokkal rövidebb ciklusok alatt akár, mint azt a duális képzés keretrendszere megkívánja. Ezen kívül a diákok számára is számottevő terheléssel jár, a valóban jó gyakorlati képzést pedig nem támogatja a jelenlegi felosztás, amelyben az elmélet az egyetemre, a gyakorlat a vállalatra hárul.

Ahogy az országimázs és a befektetés ösztönzés területén is szemléletváltás történt a „Made in Hungary” felől az „Invented in Hungary” felé, úgy ennek a váltásnak a felsőoktatásban- és a felsőoktatás-vállalatok közötti együttműködések keretrendszereiben is meg kell történnie, különös tekintettel az oktatási együttműködésekre és a közös kutatás-fejlesztési tevékenységekre. Ezekben a területeken nagy előrelépést jelentene a rövidebb, rugalmasabb programok lehetőségének bevezetése, melyek adminisztrációja már a 21. századi digitális trendeknek megfelelő és sokkal nagyobb rugalmasságot biztosít a vállalati partnerek számára.

11. Javasoljuk, hogy a kormányzat csökkentse a képzéshez kapcsolódó támogatások adminisztratív terheit, segítse elő a rugalmas képzéstervezést és biztosítson további ösztönzőket a vállalatok számára.

a. Javasoljuk a felnőttképzési dokumentáció adminisztratív terheinek csökkentését belső képzések esetén.

A képzési támogatást igénylő cégeknek jelentős adminisztrációs terhet és nehézséget okoz a támogatott belső képzések felnőttképzési dokumentációjának teljeskörű elkészítése. A jelenlegi szabályozás szerint – a professzionális képzőintézményekhez hasonlóan - számos dokumentum elkészítése szükséges képzésenként (két példány felnőttképzési szerződés résztvevőnként, képzési program, tanúsítvány (és másolat) résztvevőnként, tanúsítvány átvételi igazolás képzésenként, jelenléti ív képzésenként (napi szinten vezetve) és OSAP statisztika képzésenként), melyek többszáz fő

képzésbe vonása esetén akár többezres nagyságrendű dokumentumszámot is elérhetnek. Emiatt javasolnánk, hogy a képzések megtörténtének alátámasztásához az ellenőrzést lehetővé tevő, de csak a legalapvetőbb és legszükségesebb dokumentumok elkészítésére korlátozódjon a dokumentációs kötelezettség. Véleményünk szerint ennek a követelménynek megfelelné, ha a támogatott cégeknek belső képzés esetén a következőkkel kellene rendelkezniük: képzési program, jelenléti ív, tanúsítvány (és annak másolata vagy átvételének igazolása).

A felnőttképzési dokumentáció teljeskörű elkészítése különösen nagy gondot okoz külföldi anyavállalatnál vagy más csoportbeli vállalatnál szervezett képzés esetében. A jóváhagyási folyamat szintén nehézkes, mivel minden dokumentáció és szerződés magyar nyelvű, míg a nagyvállalatoknál a vezető pozíciókat betöltők és az aláírásra jogosultak gyakran külföldiek. Javasoljuk annak lehetővé tételét, hogy a dokumentáció egy részét angol nyelven is el lehessen készíteni.

b. Javasoljuk annak lehetővé tételét, hogy a képzések tervezésének és megvalósulásának nyilvántartását és dokumentációját lehessen elektronikus képzési management rendszerekben kezelni.

Számos cég elektronikus képzési management rendszerben (LMS – Learning Management Rendszer) kezeli a képzéseinek nyilvántartását, a regisztrációt, a képzések megvalósulását és a képzések elérhető dokumentációját. Javasoljuk, hogy kerüljenek figyelembevételre a nagyvállalatok saját képzési management rendszerei, illetve kerüljön meghatározásra az a minimálisan elvárt tartalom és előírás, melyek megléte esetében elfogadhatóak az elektronikus nyilvántartások – és nem szükséges elektronikusan és papír alapon is vezetni a dokumentumokat. A jelenlegi dokumentációs folyamat bonyolult és nem mindenhol egyértelmű, egy egyszerűsített, saját céges nyilvántartást követő dokumentációval sokkal könnyebb lenne dolgozni.

c. A változó képzési és üzleti igények, illetve munkaerőpiaci helyzetre való tekintettel a rugalmas képzéstervezés figyelembevételét javasoljuk.

Általános megjegyzésünk, hogy rugalmas képzéstervezés figyelembevételét javasoljuk a változó képzési és üzleti igények, illetve munkaerőpiaci helyzet miatt. A többéves képzési terv többszáz munkavállaló képzése esetén (akik nagyrésztben még nem munkavállalói a Kedvezményezettnek a támogatás igénylésekor) alapos előkészítést követően is jellemzően módosul a gyakorlatban, Eredményesebbé válna a tervezés, ha nagyobb rugalmasságra lenne lehetőség a tervezés folyamatában. Előnyösebb lenne, ha mindenkinek a saját értékelése, céljai és a vezetőjével való egyeztetése után határozzák meg a képzési tervét. A rugalmas tervezés ehhez feltétlenül szükséges. A jelenlegi kérelem képzésenként előírja a költség- és létszámtervek megbontását, azonban – az útmutatóban felsorolt néhány példa kivételével - nem egyértelmű, hogy a megvalósítás ellenőrzése során milyen eltérések fogadhatóak el. Javasoljuk, hogy kerüljön rögzítésre, hogy a képzések bizonyos szintű létszám- és költségmegbontástól történő eltérése nem befolyásolja a képzések és költségek elszámolhatóságát. További nehézséget jelent, hogy a Magyarországon tartott külsős képzéseket a vállalatok csak úgy tudják elszámolni, ha a külső képzést lebonyolító cég felnőttképzési nyilvántartási számmal rendelkezik, amellyel számos – egyébként képzéssel foglalkozó, akár nagyobb méretű, nemzetközileg elismert - cég nem rendelkezik, mivel ennek megszerzése rengeteg adminisztrációval jár. Elfogadva, hogy a felnőttképzési nyilvántartási szám garantálja, hogy csak valós és megbízható cégek tarthassanak képzéseket, javasoljuk a megbízhatósági kritériumok kibővítésének megfontolását, például cég mérete, árbevétele, működési éve, vagy más, nemzetközi oklevél alapján, hogy a vállalatok számára bővíthető legyen a külső képzéseket lebonyolító cégek listája.

d. Javasoljuk megfontolni a „de minimis” jogcímen történő támogatás biztosítását is, így a budapesti vállalatok részére is elérhető lenne a képzési támogatás.

Ugyancsak javasoljuk megfontolni, hogy továbbra is csak a legalább 50 új munkahely teremtést vállaló vállalatoknak biztosítható-e ez a támogatás, tekintettel arra, hogy a beruházási EKD támogatás már nem ír elő munkahelyteremtésre minimum feltételt.

III. INNOVÁCIÓ ÉS KUTATÁS-FEJLESZTÉS

12. Javasoljuk a kutatás-fejlesztési modell finanszírozási és management működésének felülvizsgálatát különösen a nagy hozzáadott értéket képviselő K+F tevékenységet végző cégek esetében.

A modern gazdasági versenyben extrém gyorsasággal fejlődő iparágakban Magyarország szigetszerűen létrejött potenciállal rendelkezik. Az évtizedekre visszatekintő K+F tevékenység miatt ezen szektorok közül egyes iparágakban (mesterséges intelligencia, gyógyszeripar, egészségügyi technológiák, e-mobilitás) nagy hozzáadott értéket tud létrehozni az ország megfelelő stratégia követésével. Az adott iparágakon belül az ösztönzéshez és támogatáshoz külön módszerek alkalmazása szükséges a nagy cégek, KKV-k és az egyetemek esetében az eredményes együttműködés megteremtéséhez.

a. Javasoljuk a különösen innovatív, gyorsan fejlődő és stratégiai szempontból fontos szektorok meghatározását és ezen szektorokon belül a támogatási rendszer felülvizsgálatát.

A különösen innovatív szektorokban működő mikro vállalkozások és startupok pályázati erőforrásokhoz való hozzáférését biztosítani érdemes az innovatív ötletek megvalósulása és mielőbbi piacra jutása szempontjából. A mostani feltételek nem teszik lehetővé 2 lezárt üzleti évnél fiatalabb vagy bevétellel nem rendelkező cégek támogatását, ami az innovatív ötletek piacra jutását és a cégek piacra jutását, valamint ezek potenciális felvásárlását hátráltatja.

b. Javasolnánk egy újraindított hatékony, megreformált magvető rendszer létrehozását és működtetését.

Központilag támogatott magvető támogatási rendszer indult a gazdaságfejlesztés keretében hirdetett pályázatokon keresztül évekkal ezelőtt. Ehhez hasonlóak most is léteznek (GINOP-2.1.5-15). A probléma sokszor abból adódik, hogy ezek az alapok tényleg magvető támogatást tudnak csak nyújtani (Kb. 60 m Ft), amely komolyabb K+F tevékenységhez nem nyújt elég fedezetet, valamint a megvalósítás helyszíne több esetben vidékhez kötött. A magvető alapok továbbá sokszor kockázati tőkebefektetőként próbálnak megjelenni, de mind őket, mind pedig a jelentkező cégeket szorítják a pályázati adminisztrációs feltételek. A nagyobb innovatív értéket hordozó cégek legtöbbször a magvetőkkel versenyben álló privát befektetőket (sokszor külföldi) részesítik ma is előnyben. Az újragondoláshoz az Egyesült Államokban évtizedek óta működő SBIR (Small Business Innovation Research) modell tapasztalatait javasoljuk elemezni és eredményes elemeit bevezetni a hazai rendszerbe).

c. Javasoljuk a különösen innovatív induló cégek, egyetemi kutatóközpontok, kockázati tőkebefektetők és iparági nagy cégek összekapcsolását elősegítő rendezvények támogatását.

Rendszeres konferenciák, kerekasztal beszélgetések és szekcióülések formájában szakmai egyeztető és kapcsolatépítő fórumok szervezése, a nagy cégek jelenlétének elősegítése, az egyetemi részvétel támogatása és ezzel üzleti hálózat kialakítása, fenntartása mind fontos szerepet játszik ebben a folyamatban.

13. A K+F támogatása mellett az innováció támogatásának erőteljesebb ösztönzését, fogalmának és eszközeinek újragondolását javasoljuk.

A következő területeken tartjuk fontosnak az előrelépést:

- a. **Javasoljuk az innováció fogalmának újragondolt definiálását és az egyes tevékenységek ennek megfelelő minősítését (pl.: folyamat és szolgáltatás innováció, új piac és értékteremtés).**
- b. **Javasoljuk, hogy az innovációs célterületek meghatározása széleskörű kommunikáción és a lehetőség szerinti hatásvizsgálatokon alapuljon.**
- c. **Az innováció támogatására vonatkozó kedvezmények olyan rendszerének kialakítása kívánatos, amely alkalmazkodik a cégek sajátosságaihoz és valós, hatékony innovációs ösztönzést jelent. A kormányzati javaslatokban felvetett voucher rendszer kialakítását támogatjuk, törekedve és fenntartva az EU támogatási szabályaival való összhangot.**

Üdvözljük, hogy a támogatható innovációs tevékenységek köre 2020. január 1-től kiegészül olyan tevékenységekkel is, amelyek nem esnek kimondottan az alapkutatási vagy kísérleti fejlesztés kategóriájába. Ilyenek lehetnek

- folyamat innovációk és digitalizációs aktivitások, amelyek által nagymértékben gyorsul egyes munkafolyamatok vagy lépések elvégzési ideje;
- szolgáltatás innováció, amely eddig nem ismert módon nyújt választ egy meglévő problémára az által, hogy a meglévő eszközöket, tudást, folyamatokat és szolgáltatásokat kreatív módon összekapcsolva teremt új értéket;
- meglévő tudást, terméket vagy szolgáltatást kiegészítő funkciók, melyek új piacot vagy értéket teremtenek.

A szolgáltatások innovációjának támogatása, erőteljesebb bekapcsolása az innovációs ökoszisztémába azért is indokolt, mert a szolgáltató szektor jellemzően a magasabb hozzáadott értéket teremtő ágazata a gazdaságnak.

Ezen folyamatok támogatásával, nagyobb ösztönzést adva az innovatív gondolkodásnak, a kormányzat tovább tudja erősíteni az országban már jelen lévő fejlesztési kapacitások kihasználását, valamint újabb befektetések és fejlesztési projektek bevonását, a meglévő kapacitások fenntartását.

14. Kérjük, a kormányzat támogassa a felsőoktatási intézmények és az üzleti szféra közötti kutatás-fejlesztési és innovációs célú együttműködési megállapodások hatékony gyakorlati megvalósítását, az intézményeknek a környezeti feltételekhez való rugalmas alkalmazkodási lehetőségét.

Az „Invent in Hungary” paradigmaváltás nem valósulhat meg, ha a szemléletváltás nem következik be a felsőoktatásban, a felsőoktatási intézmények és az üzleti szféra közötti kutatás-fejlesztési és innovációs célú együttműködések keretrendszerében. Ezen a területen az AmCham a következő javaslatokat veti fel:

a. Javasoljuk a kiválósági műhelyek erősítését és célzott támogatását.

A kutatói műhelyek, K+F kiválósági központok létrehozására kiírt pályázatok komoly lehetőséget biztosítottak és biztosítanak az interdiszciplináris kutatási-fejlesztési együttműködésekre, amelyek további támogatását kiemelten fontosnak tartjuk. Ugyanakkor ezek sikere és eredménye a szakmai megvalósítás és kivitelezés függvénye, ezért ezen műhelyek működéséhez, kapcsolatrendszerének és infrastruktúrájának fenntartásához, továbbfejlesztéséhez is biztosítani kell az erőforrásokat.

b. Javasoljuk ösztönözni a tudástranszfer tevékenységek bővülését, segíteni a szellemi alkotások piaci hasznosításának folyamatát további adminisztratív egyszerűsítések és szabályozási könnyítések révén, valamint támogatni pénzügyi eszközökkel is. Lehetővé kell tenni a tudástranszferhez kapcsolódó eljárások gyorsabb lebonyolítását.

A fentiekhez szükséges:

- a közalkalmazotti törvény összeférhetlenségi szabályainak felülvizsgálata a felsőoktatási intézmények kutatási eredményeinek hasznosítására létrehozott *spinoff* vállalkozások ösztönzésének céljából;
- az egyetemi tulajdonú, tudáshasznosító profilú „holding” jellegű társaságok létrehozatalának megkönnyítése a rugalmasabb technológiatranszfer folyamatok érdekében;
- az IPARJOG pályázat rendszerének és adminisztrációjának egyszerűsítése az iparjogvédelmi költségek könnyebb fedezése érdekében.

c. Javasoljuk kormányzati támogatással létrehozni, illetve folyamatosan továbbfejleszteni egy széleskörű adatbázisra épülő elektronikus információs platformot (kommunikációs marketplace).

Ennek a kommunikációs marketplace-nek és tudásközpontnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy:

- összefogja és egy jól kereshető platformon tartalmazza az egyetemi innovációs és kutatási kompetenciákat és a tudástranszfer központok szolgáltatásait Magyarországon, legalább magyar és angol nyelven;
- információs központként szolgálhat, amelyet a kis-, közép és nagyvállalatok központi referenciahelyként böngészhetnének kutatási partner keresésekor;
- kompetencia információs szerepe mellett a platform központi innovációs marketing szerepet tölthet be;
- folyamatosan szerkesztett adat- és tudásbázist tartalmaz, épít és fejleszt, amelyből megismerhetők a sikeres együttműködések esettanulmányai, illetve best practice megoldások a K+I együttműködésekhez, beleértve ezek jogi dokumentációit minta dokumentáció formájában.

Ez utóbbi célja az lenne, hogy az eltérő – de egymást inkább kiegészítő, mint versengő – felsőoktatási és ipari érdekeket összehangolja, valamint az ipari-egyetemi együttműködések szilárdabb megalapozását szolgálja olyan – az egyes jellemző szerződéses együttműködési formák sajátosságait figyelembe vevő – jó gyakorlatok és magyarázattal ellátott mintadokumentumokhoz való hozzáféréssel, amelyeket a tárgyaló felek kiindulási alapként kölcsönösen el tudnak fogadni.

- d. **A duális képzés hatékonyabbá tétele komoly esélyt adhatna az innováció fejlődésének, ehhez azonban a felsőoktatás és az üzleti szféra együttműködésének reformjára lenne szükség.**

A felsőoktatás és az üzleti szféra együttműködésének fontos részét képezi a duális képzés, amely megalapozhatná a gyakorlat- és valóságközpontú, innovációs törekvéseknek helyet adó képzést. A jelenlegi oktatási együttműködési rendszer viszont nem tudja betölteni a tőle elvárt szerepet. A vállalati visszajelzések alapján ennek reformjára lenne szükség. **A jelenlegi rendszer keretei korlátozzák a hatékony működést, szabályai nagyon merevek,** és túlzott mértékű adminisztrációs kötelezettséggel terheltek.

A duális képzésre vonatkozó javaslatainkat a *II. Versenyképes Munkaerő fejezet* tartalmazza, megemlítését viszont az Innováció és Kutatás-Fejlesztés fejezetben is indokoltnak tartjuk.

15. Javasoljuk a kkv-k számára is kiterjeszteni és bővíteni az innovációs ösztönzőket.

Magyarország számára az egyik legégetőbb problémát az innovációs kapacitás hiánya jelenti. Bár a K+I infrastruktúra világviszonylatú elemei is megtalálhatók Magyarországon, de kiterjedtsége szűkös, az eredményeket pedig sok esetben nem sikerül átültetni a gyakorlatba. E tekintetben a tőkeszegény (elsősorban hazai) kis és középvállalkozások technológiai elmaradottsága tetemes.

Javaslataink:

- a. **A KKV szektort is be kell kapcsolni az innovációs együttműködésekbe, részévé kell válniuk az innovációs folyamatoknak.**
- b. **Megfontolandónak tartjuk egy mentorprogram kialakítását a családi vállalkozások utód generációja számára.**

Egy ilyen mentorprogram keretében a családi vállalkozások utód generációja hozzáférhetne és bekapcsolódhatna a vállalkozásfejlesztési innovációs oktatásba és amelyen keresztül lehetősége lenne különböző nagyvállalati modellek alapján, illetve nemzetközi példákon keresztül megismerni a releváns gyakorlati megoldásokat a különböző üzleti döntései előkészítéséhez.

- c. **KKV-k pályázati részvételéhez, pályázatírásaihoz több és hatékonyabb segítségre, ösztönzésre van szükség.**
- d. **Javasoljuk egy olyan, korszerű eszközökre épülő műszerkölcsonzési szolgáltatás beindítását, amely lehetővé teszi pl. olyan mérések, feladatok elvégzését is, amelyekre egyébként saját erőből nem lenne mód és amelyek támogatják az innovációs törekvéseket.**

Az innovációt sok esetben az gátolja, hogy a lehetséges partnerek, főleg a KKV-k és egyetemek nem férnek hozzá olyan modern gépekhez, eszközökhöz, mérőrendszerekhez, amelyek nagy mértékben fel tudnák gyorsítani vagy egyáltalán lehetővé tenni az innovatív fejlesztést és közös kutatást. Ennek egyik legnagyobb oka az ilyen eszközök magas ára. Javasoljuk egy olyan támogatói struktúra vagy pályázati támogatás kiépítését, amely adott kutatási projektekhez, pénzügyi támogatás helyett meghatározott

időre kölcsönözni tudná ezeket a drága eszközöket, ezzel is tovább erősítve az innovációs tevékenységet az egyetemek, kutatási helyek és az ipari partnerek között.

e. A start-up cégek itthon tartása érdekében támogatóbb start-up ökoszisztémát javasolunk kialakítani, egyszerűbb szabályozással és kevesebb adminisztratív előírással.

A startup-ok számára elérhető vállalatfinanszírozási formák igénybevételét kell lehetővé tenni, ideértve

- a rugalmasabb K+I támogatási formák kialakítását és elérhetővé tételét (ld. az 12/b pontban hivatkozott SBIR program alapján);
- és a start-upok meglévő befektetőin kívüli magánforrásoknak a nemzetközi gyakorlatban alkalmazott tőkévé konvertálható hitelek formájában való bevonását hazai vállalkozásokba, melyek jelenleg Hpt.⁷ vagy Kbftv.⁸ módosítása nélkül szabályosan nem valósíthatóak meg.⁹

16. Továbbra is javasoljuk az egészségügyi innovációs ökoszisztéma részét képező klinikai kutatások iparág elismerését és fejlődési lehetőségeinek támogatását a kutatás-fejlesztési kedvezmények rendszerében.

a. Javasoljuk a kutatás-fejlesztési kedvezmények rendszerének módosítását, amely figyelembe veszi klinikai vizsgálatok szerepének, további fejlődési lehetőségeinek jelentőségét.

Az AmCham meggyőződése, hogy a klinikai vizsgálatok területén az aktív és érdemi támogató kormányzati szerepvállalás erősítené Magyarország versenyképességét.

b. Javasoljuk a klinikai kutatásokra fordított befektetések K+F költségként való elismerését, és annak a feltételrendszernek a megteremtését, amelynek segítségével ezen költségek a befizetett iparági különadóból leírhatóvá tehetők.

A klinikai-vizsgálatok, mint a komplex gyógyszerfejlesztési folyamat végső (és így is igen hosszadalmas) fázisának K+F tevékenységként való elismerése azért is kiemelkedően fontos, mert a globális gyógyszerinnovációs ökoszisztémában Magyarország e téren jelentős további előnyöket aknázhatna ki. A magyar gyógyszer és egészségügyi ipar hagyományos pozíciói elsősorban a generikus gyártás vonatkozásában erősek. Ugyanakkor a gyógyszer és technológia fejlesztési folyamatok egy másik, meghatározó részében, az innovatív készülék fejlesztés és innovatív gyógyszeripar vonatkozásában, az ún. **klinikai vizsgálatok szervezésében és lebonyolításában nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő szereppel bír Magyarország** – részben az ellátórendszeri, népegészségügyi adottságoknak köszönhetően.

⁷ 2013. évi CCXXXVII. Törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

⁸ 2014. évi XVI. Törvény a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról

⁹ Erre példaként említjük a német szövetségi gazdasági és energetikai minisztérium által támogatott kiadványt, mely egy best practice guideline az egyetemi- vállalati kutatás-fejlesztési együttműködésre:

https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Publikationen/sample-agreements-for-research-and-development-cooperation.pdf?__blob=publicationFile&v=1

A gyógyszeripar hazánkban nagyon jelentős összeget költ K+F-re, messze meghaladva az IT szektor vagy a vezető exportágazat, az autóipar kutatás-fejlesztésre fordított kiadásait. A klinikai vizsgálatok számos egészségügyi, szociális és nemzetgazdasági előnnyel is járnak, az elvégzett klinikai vizsgálatok elősegítik az egészségügyi szakemberek itthon tartását ill. számos egyéb hasznot hoznak az országnak.

Szeretnénk arra is felhívni a figyelmet, hogy az elsősorban nem hazai gyártóbázissal rendelkező, innovatív egészségügyi cégek aktivitása a klinikai kutatások iparágban szintén jelentős mértékben hozzájárul a magyar versenyképesség növeléséhez és fontos részét képezik az innovációs ökoszisztémának, a fenti előnyökön túl a magyar kis- és középvállalkozások erősítésén keresztül is.

IV. DIGITALIZÁCIÓ

17. Javasoljuk, hogy a kormányzat törekedjen arra, hogy Magyarország adatalapú digitális vezetővé váljon. Ezen célt a szabályozáspolitikai és a beruházások megfelelő összhangjával kell megvalósítani. Ezzel párhuzamosan törekedni kell egy jól felépített „adatvezérelt gazdaságú ország” imázsának kialakítására is.

Bár közkeletű az a mondás, hogy „az adat az új olaj”, ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az adat értéklánca sokkal összetettebb és csak akkor hasznos, ha megfelelő elemzést és jobb üzleti döntéseket lehet rájuk alapozni. Az adatelemzésben és döntéstámogatásban központi szerepet játszanak a különféle Mesterséges Intelligenciák, melyek amellyel, hogy a legdiszruptívabb (és etikai szempontból is legkényesebb) technológiák között tartunk számon, komoly beruházást is igényelhetnek. Így az érintettek (mely ez esetben a gazdaság minden szereplője) elemi érdeke, hogy a Mesterséges Intelligenciák fejlesztése és betanítása során minél jobb, és a kezdeti szándékokat lefedő végeredményt kapjanak. Ennek elengedhetetlen kritériuma, hogy a folyamat során felhasznált adatalap megbízható legyen.

Az adatalap három dimenziója:

- Adatgyűjtés: az adatgyűjtés és tárolás folyamata
- Adatszervezés: az adatok egységessé és elérhetővé tétele
- Adathasználat: a rendszerezett adatok megfelelő felhasználása a kívánt eredmények eléréséhez (stratégiai döntéstámogatás, operatív eredményesség értékelése, stb.)

Az adat-értéklánc ezen dimenzióiban ellentétbe kerülnek az adatok átláthatóságának, illetve elérhetőségének igényére vonatkozó, valamint azok bizalmasságára és biztonságára vonatkozó szempontok. Ezek egyensúlyát nem csak iparági legjobb gyakorlatok, hanem szabályozási szempontok is meghatározzák (pl: Európában a GDPR, az Egyesült Államokban pedig a Sarbanes-Oxley törvény). A technológiai fejlődés igazodóban van ezen szabályozási rendszerekhez, és ez gazdasági lehetőségeket is rejt magában.

Az IDC (International Data Corporation) előrejelzése szerint a kognitív és mesterséges intelligencia rendszerekre fordított világméretű kiadások 2022-ben elérik a 77,6 milliárd dollárt. A marketing és értékesítési dolgozók 40%-a szerint az AI-t magában foglaló adattudomány és a gépi tanulás kritikus jelentőségű a munkájuk sikere szempontjából. A Marketwatch elemzése szerint a terület összetett növekedési üteme (CAGR) 36,2% lesz 2025-ig. Az adatok felhasználása jelentősen növekszik minden iparágban és felhasználási területen, mint ahogyan az ezzel összefüggő befektetések összege is.

Az elmúlt évtizedben jelentősen megnőtt ezen területen az innováció. A mesterséges intelligencia területén beadott szabadalmak számszerűsítését tekintve az OECD felmérése szerint azt látjuk, hogy Kínában, Koreában és Oroszországban növekedés figyelhető meg, az EU és az USA viszont hanyatlik.¹⁰ Koncentrált beruházásokra van szükség e tendencia megfordításához. Magyarország jó helyzetben lehetne, hogy versenyezzen ezen a folyamatosan kinyíló területen. Mivel a technológiai innováció az

¹⁰ [OECD – Toolkit for measuring the digital economy, 2018 \(http://www.oecd.org/g20/summits/buenos-aires/G20-Toolkit-for-measuring-digital-economy.pdf\)](http://www.oecd.org/g20/summits/buenos-aires/G20-Toolkit-for-measuring-digital-economy.pdf)

erős humántőkén alapszik, ezért a nemzeti versenyképesség szempontjából kritikus jelentőséggel bír a képzésekbe és átképzésekbe való beruházás.

Javasoljuk továbbá, hogy a kormány segítse az endogén, belső forrásokra alapuló gazdasági növekedést, azáltal, hogy megfelelő beruházásösztönzéssel és kormányzati vállalásokkal támogatja az adat- és az adatelemzésre épülő területek fejlődését. Ezzel kapcsolatban néhány konkrét javaslatot is szeretnénk tenni:

- Javasoljuk az adatszabványoknak és adatbiztonsági szempontoknak való mielőbbi megfelelést, valamint EU-n belüli vezető szerep vállalását olyan területeken, mint az Európai Statisztikai Rendszer (ESS) Hálózat.
- Javasoljuk az átláthatóság megteremtését az adatgyűjtés módjára vonatkozóan, a keletkező adathalmazok esetleges torzulásainak megakadályozása érdekében (ld. Paul Romer átdolgozását a globális versenyképességi indexre vonatkozóan).
- Javasoljuk az KKV-k adatinfrastruktúrájának GDPR-kompatibilis kialakításának támogatását
- Javasoljuk az anonimizált adathalmazok előállításához szükséges RPA-k (robotizált folyamatautomatizálási folyamatok- Robotic Process Automation) fókuszált támogatását.
- Javasoljuk a sztenderdek kialakítását, illetve az adatgyűjtési folyamatok összehangolását.
- Szükség van a kormányzat által kommunikált gazdasági, és társadalmi mutató- és mérőszámokhoz kapcsolódó anonimizált adatháttér elérhetővé tételéhez, mely nagyban hozzájárulna egy adatvezérelt országimázs kialakításához.
- Javasoljuk a közsféra digitalizációjának folytatását az adatok átláthatóbbá tétele érdekében.

18. Javasoljuk a munkaügyi folyamatokhoz kapcsolódó adminisztratív terhek csökkentését a digitalizáció segítségével.

Javasoljuk a munkaügyi folyamatokhoz kapcsolódó adminisztráció csökkentését a digitalizáció segítségével. Munkaviszony megszűnése esetén legalább 7 db A4-es űrlapot kell a munkáltatónak előállítani, kitölteni, kinyomtatni és az ügyvezető vagy megbízottja által aláírni. Javasoljuk a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódó adminisztrációs teher csökkentését, például felhő alapú digitális felületek alkalmazásán keresztül.

Ezen kívül a következő további lehetőségeket látjuk a munkaügyi folyamatok digitalizációjára: digitális munkaszerződések, munkaszerződés módosítások elfogadása, papír alapú számlák digitalizálása, azok elfogadása, és így a papír számlák kötelező fizikai tárolásától és bemutatásától való eltekintés. A NAV részéről egyértelművé kell tenni, hogy mely esetekben fogadja el a digitális megoldásokat a papír alapú nyilvántartás helyett.

19. Javasoljuk, hogy a kormányzat továbbra is törekedjen a szürkegazdaság csökkentésére és a készpénzhasználat visszaszorítására a fizetések digitalizációjának növelésén keresztül.

A szürkegazdaság csökkenti a teljes gazdaság versenyképességét, beleértve minden vállalkozást, piacot és ágazatot, hiszen csökkenti az adóalapot, rontja a közszolgáltatások mértékét és minőségét, torzítja a piaci versenyt, kisebb növekedést és termelékenységet okoz, valamint rontja a gazdasági és társadalmi intézmények működését és megítélését. A szürkegazdaság elleni küzdelem egyik fontos

eszköze az elektronikus fizetések infrastruktúrájának bővítése és széleskörű használatának támogatása, mely által növelhető a fizetési rendszer hatékonysága, biztonsága és transzparenciája.

Az AmCham üdvözli, hogy a kormányzati stratégia része a készpénz visszaszorítása és a fizetések digitalizációja a pénzügyi tudatosság javítását célzó kétéves cselekvési tervben. Üdvözljük továbbá a már eddig megtett kormányzati intézkedéseket, valamint a Nemzeti Versenyképességi Tanács által megvitatott és a pénzügyminiszter által bejelentett további lehetséges intézkedéseket, amelyek az alábbiak:

- A nyugdíjak és szociális transferek bankszámlára utalásának további ösztönzése, azzal a hosszú távú céllal, hogy minél inkább utalással valósuljanak meg ezek a kifizetések.
- Az 5 fő feletti munkáltatóknál a munkabérek kötelező elektronikus (utalásos) kifizetése.
- Online pénztárgépet használó vállalkozások esetében kötelezés az elektronikus fizetési lehetőség biztosítására.
- A vállalkozások közötti tranzakciók esetében (B2B) a készpénzfizetési korlát csökkentése.
- A magánszemélyek közötti (C2C) és magánszemélyek, valamint cégek közötti (B2C) tranzakciók digitalizálásának előmozdítása.
- Szociális számla bevezetése.

Az AmCham a kormányzat stratégiájának és terveinek sikeres és hatékony végrehajtásához az alábbi javaslatokat és észrevételeket teszi:

a. Szükségességnek tartjuk egy átfogó pénzügyi edukációs platform létrehozását.

A nyugdíjak és szociális transferek további digitalizációjának, valamint egy szociális számla bevezetésének fontos eleme kell legyen egy átfogó pénzügyi edukációs kampány, amely kifejezetten ezeket a célcsoportokat szólítja meg, annak érdekében, hogy emelkedjen a pénzügyi tudatosság és tudás szintje a nyugdíjat, illetve szociális juttatásokat fogadó embereknél. Egy átfogó edukációs kampány akkor lehet igazán sikeres, ha állami szereplők (beleértve az oktatási rendszert is) és a magánszféra képviselői összefognak, és közösen dolgozzák ki, illetve hajtják végre az edukációs programot. Figyelembe véve ugyanakkor, hogy számos más területen is vagy már zajlik pénzügyi ismeretterjesztés, vagy indokolt lenne elindítani, javasoljuk egy átfogó pénzügyi edukációs platform vagy összefogás létrehozását az állami, a civil és a vállalkozói szféra részvételével.

A Pénzügyminisztérium vezetésével sikeresen zajlott le az első készpénzkímélő iskolai projekt tizenöt iskola részvételével, amelynek a második üteme jelenleg is zajlik, és célja több száz további iskola pénzforgalmának a digitalizálása. Az AmCham javasolja, hogy a kormányzat a pénzügyi tudatosság fejlesztési stratégia keretében köteleződjön el a készpénzkímélő iskolákat létrehozó projekt országos bevezetése mellett. Ezen kívül, megfontolásra érdemes további olyan területek beazonosítása, ahol az iskolai projekt mintájára először pilot projekt keretében kezdődhet meg a fizetések digitalizációja, majd annak sikere esetén skálázható a program. Az AmCham javaslata az amatőr sportklubok/sportegyesületek esetében megvizsgálni ezt a lehetőséget, mivel szinte kizárólag készpénzben történik a tagdíjak fizetése, az adókifizetés gyakori elmulasztásával.

b. Javasoljuk az elektronikus fizetések ösztönzését az elektronikus fizetési lehetőség kötelezővé tételével az alábbi esetekben:

- i. Az 5 fő feletti munkáltatóknál kötelező legyen a munkabérek elektronikus kifizetése.*

A szürkegazdaság elleni küzdelem egyik sarkalatos pontja, hogy mennyire sikerül megakadályozni a készpénz bekerülését a gazdasági körforgásba a fizetési lánc csúcsán. A kormányzat azirányú gondolkodása, hogy az 5 fő feletti munkáltatóknál kötelező legyen a munkabérek elektronikus kifizetése éppen ezt a célt szolgálja, így az AmCham erősen támogatja az intézkedés jogszabályi úton való bevezetését.

- ii. A NAV-hoz bekötött pénztárgépekkel rendelkező vállalkozások számára legyen kötelező az elektronikus fizetési lehetőség biztosítása.*

Szintén támogatja az AmCham a NAV-hoz bekötött pénztárgépekkel rendelkező vállalkozások kötelezését elektronikus fizetési lehetőség biztosítására. Az elektronikus fizetési infrastruktúra a kereskedelemben ugyanis egyelőre elmarad az online pénztárgép infrastruktúrától, az MNB statisztikája szerint pedig az online pénztárgépeken a tranzakciók többsége továbbra is készpénzes. A javasolt intézkedés abból a szempontból is időszerű, hogy bevezetésre kerül az azonnali fizetési rendszer, így a kereskedők, különösen az elektronikus fizetési lehetőséget még nem nyújtó kkv-k több lehetőség közül is választhatnak.

- iii. Konkrét szektorok esetében legyen kötelező az elektronikus fizetési lehetőség biztosítása (pl. építőipar, a gépjármű ipar, a vendéglátás, a nagybani étel kereskedelem, orvosi magánrendelés, valamint általánosan a nagykereskedelem.).*

Az online pénztárgépeket üzemeltető vállalkozások kapcsán tett javaslat analógiájára érdemes lehet konkrét szektorok esetében is kötelezővé tenni elektronikus fizetési lehetőség biztosítását. Különösen olyan szektorokat érdemes megfontolni, amelyek nagy készpénzforgalommal és magas szürkegazdaság aránnyal rendelkeznek, valamint olyanokat, amelyek egy értékesítési lánc tetején állnak. Jó példa lehet az építőipar, a gépjármű ipar, a vendéglátás, a nagybani étel kereskedelem, valamint általánosan a nagykereskedelem.

- iv. Érdemes lenne kiemelten fókuszálni az egyre növekvő online kereskedelemre, indokolt lenne kötelezni a webáruházakat digitális fizetés biztosítására.*

Szintén az online pénztárgépes javaslat mintájára érdemes lenne kiemelten fókuszálni az egyre növekvő online kereskedelemre, mivel a kereskedelem digitális jellege ellenére ebben a szektorban is mintegy 60% a készpénzes (utánvétes) tranzakciók aránya. Az online kereskedelem esetében a fizikai eszközök hiánya miatt még egyszerűbb az elektronikus fizetési lehetőség biztosítása, különösen az azonnali fizetési rendszer megjelenésével, így indokolt lenne kötelezni a webáruházakat digitális fizetés biztosítására. Az intézkedést kiegészítheti és erősítheti, ha ezzel párhuzamosan a jogalkotó felső értékhatárt határoz meg a futárok által kezelhető készpénz mennyiségére – az AmCham javaslata, hogy a futárok ne kezelhessenek (tarthassanak maguknál) bizonyos összeghatár feletti készpénzt. Ez utóbbi intézkedés a közbiztonságot is javítja.

- c. Javasoljuk, hogy a NAV fordítson kiemelt figyelmet azoknak a szektoroknak, illetve vállalkozásoknak az ellenőrzésére, ahol tartós módon nem teljesül legalább a készpénz és az elektronikus fizetések 80-20%-os aránya.**

A NAV-nak kiemelt szerepe kell, hogy legyen a gazdaság fehéritésében. Jelenleg összegazdasági szinten a készpénzes és az elektronikus tranzakciók aránya hozzávetőlegesen 80-20%, és javasolt, hogy a NAV

deklaráltan fordítson kiemelt figyelmet azoknak a szektoroknak, illetve vállalkozásoknak az ellenőrzésére, ahol tartós módon nem teljesül legalább a készpénz és az elektronikus fizetések 80-20%-os aránya.

A jövedéki adóval terhelt termékek esetében a szabályozó sikeresen zárta ki a készpénzes fizetéseket a vállalatok közötti tranzakcióknál. Javasolt a szabályozással érintett termékek körét kiterjeszteni, amihez jó alapot adhatnak a korábban népegészségügyi termékadóval érintett termékek.

d. Javasoljuk a készpénzfizetések korlátozását (B2B tranzakciók esetében létező korlát 500 ezer forintra módosítása, B2C és C2C tranzakciók esetében korlát bevezetése).

A készpénz direkt korlátozása szintén olyan javaslat, amit az AmCham támogat. A B2B tranzakciók esetében a már létező 1,5 millió forint összegű korlátot – a NAV és az MNB javaslatával egyetértve – az AmCham is 500 ezer forintra javasolja módosítani. Emellett, más országok példája alapján is, javasolt B2C és C2C tranzakciók esetében is korlát bevezetése. A fogyasztókat érintő korlátok bevezethetők fokozatosan is, például egyes ágazatok kiemelésével – ilyen lehet az ingatlan adásvétel, valamint a gépjárművek és gépjármű alkatrészek adásvétele, amelyek jellemzően nagyobb készpénzforgalmat generálnak, és relatíve magas a szürke gazdaság aránya.

e. Javasoljuk feltárni, hogy az állami szféra mely területein hiányzik még az elektronikus fizetési lehetőség, és ezeken a területeken is javasolt kiépíteni a megfelelő elektronikus fizetési infrastruktúrát.

A fizetések digitalizációját nagyban tudja elősegíteni és gyorsítani, ha lehetővé válik az állam felé irányuló összes befizetés elektronikus úton való megtétele. Ezen a területen nagy előrelépések történtek a közelmúltban, de továbbra is fellelhetők kiaknázatlan területek. A bürokrácia csökkentés jegyében javasolt feltárni, hogy az állami szféra mely területein hiányzik még az elektronikus fizetési lehetőség, és ezeken a területeken is javasolt kiépíteni a megfelelő elektronikus fizetési infrastruktúrát. Különösen érdekes lehet a helyi szintű (önkormányzatok felé irányuló) befizetések elektronikus útra terelése valamilyen online önkormányzati platformon keresztül. Ugyan történtek kezdeményezések egyes városokban, de a helyi befizetések túlnyomó része továbbra is készpénzes, és indokolt lehet olyan informatikai platform létrehozása, amin keresztül az önkormányzatok könnyedén biztosíthatnak elektronikus ügyintézési és fizetési lehetőséget a lakóik számára.

f. Javasolt egyéb szolgáltatások esetében is lehetővé tenni, hogy a POS-terminálok által nyomtatott bizonylat elegendő legyen a költségek számviteli elszámoláshoz.

A vállalati bankkártyákkal való fizetés ösztönzésére, az étteremben való fizetés mintájára, javasolt egyéb szolgáltatások esetében is lehetővé tenni, hogy a POS-terminálok által nyomtatott bizonylat elegendő legyen a költségek számviteli elszámoláshoz. Ez azokban az esetekben lehetséges, ahol nem történik készletvásárlás, így nincs szükség készlet bizonylatra. Példa lehet a taxi szolgáltatás, kiskereskedelmi bolti vásárlás (ami nem készlet), postai szolgáltatás. Ehhez kapcsolódó hosszú távú cél lehet a különböző vásárlási bizonylatok integrációja annak érdekében, hogy optimális esetben egyetlen bizonylat előállítására legyen szükség, mely minden adózási és számviteli igényt kielégít.

g. Javasoljuk a különböző vállalkozásfejlesztési, illetve digitalizációs kormányzati programok és támogatások összekapcsolását a fizetések digitalizációjára tett intézkedésekkel.

Végül, az AmCham javasolja a kormányzat számára, azon belül is különösen a Pénzügyminisztérium, valamint az Innovációs és Technológiai Minisztérium számára, hogy vizsgálja meg, hogyan kapcsolhatók össze a különböző vállalkozásfejlesztési, illetve digitalizációs kormányzati programok és támogatások a fizetések digitalizációjára tett intézkedésekkel. Ennek keretében javasoljuk annak megfontolását is, hogy a kormányzat a hasonló célú piaci kezdeményezéseket is támogassa, annak érdekében, hogy össziparági megoldások és programok szülessenek a problémakör kezelésére.

20. Javasoljuk az okos város megoldások támogatását az igazgatás, közlekedés, infrastruktúra, egészségügy, fenntarthatóság, közművek, közbiztonság és telekommunikáció területén, illetve a közsféra és a közszolgáltatások digitalizációjának folytatását.

Az AmCham üdvözlö a kormányzati e-szolgáltatások bővülését és a Digitális Jólét Program keretében eddig megvalósult lépéseket a közsféra digitalizálása érdekében. Fontosnak tartjuk az 5G Koalíció és a Mesterséges Intelligencia Koalíció létrejöttét, amelyek mind támogatást nyújtanak a fenti cél elérése érdekében és jelzik, hogy ezeket a területeket prioritásként kell kezelni. Az eddigiekben megtett lépések mellett az AmCham az okos városfejlesztések kapcsán az alábbi szempontok figyelembevételét javasolja:

a. Javasoljuk egy integrált szemlélet alkalmazását az okos város stratégia kialakításában.

Javasoljuk az okos város stratégia kialakításakor és az okos városhoz kapcsolódó együttműködésekben egy integrált szemlélet alkalmazását, amely a teljes városi működést lefedi és összefüggésben kezeli és amelyben minden érintett szereplő bevonása megtörténik (kormányzat, önkormányzatok, közszolgáltatók, gazdasági szereplők, lakosság stb.). Az okos városhoz kapcsolódó stratégiának elfogadottnak, ismertnek és mérhetőnek kell lennie a legfőbb érintettek és a lakosság számára, ahol a stratégiai tervezésben az országos, valamint régiós szintű összefogás a siker egyik legfontosabb kulcsa. A zökkenőmentes, végpontok közötti kapcsolat az okos városok minden lehetősége szempontjából kulcsfontosságú.

b. Javasoljuk a közszolgáltatások minél hatékonyabb digitalizációját.

Javasoljuk közszolgáltatások minél hatékonyabb digitalizációját és minél szélesebb körben való bevezetését, a közsférában a felhő alapú, modern ICT technológiák széleskörű alkalmazását, amely hozzájárul a bürokrácia további csökkentéséhez, illetve a folyamatok transzparenciájának javulásához, a gazdaság fehéritéséhez. Ehhez javasoljuk az automatizált számlázási / fizetési szolgáltatások bevezetését, online intézhető hatósági ügyek arányának növelését, az elektronikus számlázás térnyerésének további előre mozdítását. Ehhez kapcsolódóan szeretnénk hangsúlyozni, hogy feltétlenül szükséges az elektronikus szolgáltatások használatának elterjedését felhasználó- és ügyfélbarát rendszerek kialakításával, edukációs programokkal, a közalkalmazottak digitális készségeinek fejlesztésével és az online megoldások széleskörű népszerűsítésével támogatni.

c. Javasoljuk az ICT infrastruktúra és közlekedés további fejlesztését.

Fontosnak tartjuk a digitális infrastruktúra további fejlesztését. Az ICT infrastruktúra területén Magyarország kiváló adottságokkal rendelkezik, ezért támogatjuk az 5G alapú fejlesztések folytatását és a városokban a nagy sebességű, megbízható és nagy kapacitású hálózatok megvalósítását (5G). Ehhez szélessávú internet hozzáférés és wifi elérhetőség biztosítása szükséges. Fontos a nyitott, nemzetközi szabványok és referenciarendszerek alkalmazása annak érdekében, hogy lehetővé váljon az internethez csatlakoztatott nagyszámú eszköz kölcsönös átjárhatósága, továbbá az intelligens városok fejlesztésében részt vevő emberek és vállalatok közötti kommunikáció és megértés javítása. A cyberbiztonság növelése is fontos szempont, a tűzfalvédelem mellett minden használatban lévő eszköznek védve kell lennie. Emellett szükség van a közlekedés további digitalizációjára az általános forgalom-, valamint a lakosság tapasztalatainak javítása érdekében, a globális legjobb gyakorlatok és szabványok felhasználásával. A városok számos közlekedéssel kapcsolatos kihívással szembesülnek: a növekvő városokra a túlterhelt infrastruktúrák okozta torlódások és hosszabb utazási idő jellemzőek, míg az idősebb városok öregedő infrastruktúrát szenvednek. Javasoljuk az intelligens forgalomirányítás bevezetését az utak mentén elhelyezett forgalomérzékelőkkel, valamint az utasok részére a valós idejű forgalmi frissítések továbbítását. Javasoljuk a Smart parkolás bevezetését, a parkolóhelyek szenzorokkal való felszerelését, az intelligens infrastruktúra tervezést, melyek adatgyűjtés és szimulációs programokba történő továbbítás esetén az infrastruktúra-tervezéshez és fejlesztéshez használhatók fel.

d. Javasoljuk az egészségügy kapcsán a „big data” alapú elemzések elősegítését.

Az egészségügy kapcsán javasoljuk a big data alapú elemzések elősegítését a közadatok felhasználhatóvá tételével; Magyarország különböző képfeldolgozási és képátviteli szakértelmének növelését, illetve ezen technológiák széleskörű alkalmazásának támogatását. A képinformációk statisztikai célú feldolgozása és az egyes hazai intézetek, cégek számára való rendelkezésre bocsájtása az egyes területek szolgáltatási színvonalát jelentősen tudná költséghatékonyan emelni. Az új technológiák potenciálisan megváltoztathatják a városokban az egészségügyi szolgáltatások nyújtását, hatékonyságát, várakozási idejét és hatásosságát. Ehhez javasoljuk az elektronikus rendszerek arányának növelését, ezeken keresztül az egészségügyi elemzések és rajtuk keresztül a minőségi indikátorok bevezetését. Ennek segítségével a kórházak és szolgáltatók prediktív analitika segítségével értékelhetik az egyes betegségekkel kapcsolatos kockázatokat. A városok stratégiai egészségügyi infrastrukturális döntéseket hozhatnak a lakosság EHR-jén (Egészségügyi Rendszerek Adattára, Electronic Health Record). A szakemberhiány enyhítésére javasoljuk a telemedicina bevezetését a szakellátásban, melyen keresztül távolsági viziteket és konzultációkat lehet lebonyolítani.

e. Új szabályozások és technológiák alkalmazását javasoljuk az épületek energiahatékonyabbá és környezetbarátabbá tétele érdekében.

Az intelligens városoknak új szakpolitikai megközelítéseket és technológiákat kell alkalmazniuk az épületek energiahatékonyabbá és környezetbarátabbá tétele érdekében, hogy javítsák lakosaik egészségét és életminőségét. Javasoljuk az intelligens épületek – mely magában foglalja az intelligens világítást, a biztonsági automata rendszereket, energia menedzsment rendszereket, víz menedzsment rendszereket és intelligens energiahálózatot - és vezeték nélküli szenzorok elterjedésének ösztönzését,

a „Building Information Modelling” bevezetését, mely betekintést nyújt az épületek és az infrastruktúra igazán intelligens tervezésének, kivitelezésének és kezelésének lehetőségeibe, megkönnyítve az építési ügyek modernizálását, építésgazdaság fejlesztését és a termelékenység növelését.

f. A közművek és a környezeti fenntarthatóság területén a jobb víz- és szennyvízkezelés érdekében az új technológiák és intelligens hálózat ösztönzését javasoljuk.

A közművek és a környezeti fenntarthatóság területén a jobb víz- és szennyvízkezelés érdekében javasoljuk az új technológiák és intelligens hálózat ösztönzését, mely összegyűjti az energiaszolgáltatóktól és a fogyasztóktól származó valós idejű információkat, ezáltal valós idejű megfigyelést és reakciót, előrejelzést és nagyobb megbízhatóságot biztosít.

g. Javasoljuk a közbiztonságot támogató technológiák támogatását.

Javasoljuk, hogy az állampolgárok számára rendkívül jelentős szempontot, a közbiztonság kérdését is támogassa a technológia, hiszen a külső környezetben bekövetkezett változások szükségessé teszik az intelligens közbiztonságot, hogy a technológia segítse az általános biztonsággal kapcsolatos tájékozott döntések meghozatalát. Ebben segíthet az App-ok használata: gyors segítség-hívás, drónok alkalmazása, városi érzékelők kiépítése és mindezek intelligens felügyelete.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet az I. fejezet 3. pontjához Helyi iparűzési adó adminisztrációját érintő kamarai javaslatcsomag

1. Kerekítés

Az Art. 2. sz. melléklet I. része rendelkezik az adóhatóságokhoz benyújtandó adóbevallás időpontjáról, az állami adóhatósághoz benyújtandó bevallások esetén, a bevallás adatainak meghatározásáról is, mely szerint azokat – néhány esetet kivéve, ezer forintra kerekítve kell megállapítani. A helyi adóhatóságokhoz benyújtandó bevallások, így az iparűzési adóbevallást illetően nem tartalmaz kerekítésre vonatkozó rendelkezést.

Probléma:

- kerekítés hiányában, a tizedes törtben kifejezve, hat tizedes jegy pontossággal számolt, több telephelyre megosztott adó esetén, nincs biztosítva az, hogy az adózó, valamint az adóhatóság által kalkulált összegek forint pontossággal megegyezzenek. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az adózó, valamint az önkormányzati adóhatóságok által számolt adóösszegek, ebből kiindulva az előlegek összegei is, néhány forint eltérést mutatnak. Ezeket a bevallásokat – az adóban és az előlegekben keletkezett, eltérés miatt - az adóhatóságok többsége, számítási hibára hivatkozva, jobb esetben az adózót értesítve javítja, vagy - a jogszabályok bevallás kijavítására irányadó rendelkezéseit figyelmen kívül hagyva, - értesítés nélkül előírja a javított előleget, így a különbözetről az adózó csak utólag, esetleg egy folyószámla értesítőben kimutatott pótlékból szerez tudomást.
- az iparűzési adó megosztása során, egy több telephellyel rendelkező adózó esetén, gyakran előfordul, hogy egy-egy telephelyre (akár több száz esetben is) csak néhány száz forint összegű iparűzési adó jut, ami a 200 forintot nem éri el. Ezeknek a kis összegeknek a kezelésére nem nyújt megoldást az Art. 3. melléklet, II. pont szerinti általános rendelkezés sem, az ilyen összegű adó nem fogja elérni az 1000 forintos fizetendő határt, ezért az önkormányzat sem tudja ezeket az adóösszegeket érvényesíteni, egy részük folyamatosan elévül, ennek ellenére nyilván kell tartani, előlegeket, különbözeteket folyamatosan előírni, göngyölni. A kerekítésre irányuló, korábbi kezdeményezések ellenére, az előlegek kerekítésére vonatkozó szabály is teljes mértékben kikerült a törvényből, a korábbiaknál kezelhetetlenebb, lényegesen több adminisztratív feladatot eredményezve.

Javaslat:

Az ezer forintot el nem érő összegű adó kezelése, nyilvántartása, könyvelése, adminisztrálása az adó összegét többszörösen meghaladó költséggel jár úgy adózói, mint adóhatósági oldalon. Az adminisztrációs terhek csökkentésére tekintettel, valamint költségtakarékossági szempontból, illetve a gyakorlatban felmerülő problémákat és azt is figyelembe véve, hogy ez a kis összeg az önkormányzatnál nem jelentős bevétel - az állami adóhatósághoz benyújtandó bevallásokhoz hasonlóan, célszerű az iparűzési adóbevallások adatait is ezer forintban meghatározni.

Javasoljuk továbbá, hogy a KKV törvény szerinti nagyvállalatok esetében a kerekítés 5000 forintra történjen.

2. Fizetendő iparűzési adó összegének meghatározása, megfizetése

A 2017.12.31.-ig hatályos Art. alapján, az adózónak az önkormányzati adóhatósághoz teljesítendő iparűzési adóelőleget és az éves tényleges kötelezettség különbözetét 100 forintra kerekítve kellett megfizetnie. A gyakorlati elvárásoknak megfelelően (pl. helyi adóhatóságok által fejlesztett kalkulációkra épülő bevallás nyomtatványok) az előlegek bevallása is a fizetendő összegekhez alakulva, 100 forintra kerekített adóösszegeből kiindulva történt.

A 2018.01.01.-től hatályos Art. 3. melléklet II. fejezet, az önkormányzati adóhatósághoz teljesítendő befizetések bevezető része alapján, ha a helyi adóban, a belföldi gépjárművek adójában az esedékes adó összege az ezer forintot nem éri el, akkor azt az adózónak kizárólag akkor kell megfizetnie, amikor a meg nem fizetett és a jövőben esedékessé váló adó együttes összege az ezer forintot eléri. Az ezer forintot el nem érő, korábban esedékessé vált adó után - az adónemben ezer forintot elérő adófizetési kötelezettség esedékességéig - késedelmi pótlék nem számítható fel. Az önkormányzati adóhatóság az adónemben túlfizetesként fennálló, ezer forintot el nem érő adót nem téríti vissza, azt a jövőben esedékes - az önkormányzati adóhatóságnál nyilvántartott - adóra, egyéb közteherre számolja el.

Amennyiben az adóelőleg, adóelőleg-kiegészítés, vagy az éves tényleges kötelezettség különbözet összege csak néhány száz forint összegű, fizetési kötelezettség a jelenlegi szabályozás szerint kizárólag akkor keletkezik, ha egy további kötelezettség (pl. akár a következő évre bevallott előleg) összegével együtt elérik az újabb 1.000 forintos értékhatárt. Ugyanakkor, az előlegeket, különbözetet az adófolyószámlákon folyamatosan elő kell írni, nyilvántartani és göngyölníteni az értékhatár eléréséig, abban az esetben is, ha előreláthatóan, elévülési időn belül összességében sem fogja elérni az 1.000 forintot.

Probléma:

- a nyilvántartás, a kis értékű iparűzési adó összegek folyamatos göngyölnítése az 1000 forintos utalási összeghatár eléréséig jelentős adminisztrációs kötelezettséget eredményez
- helyi adóhatóság előírja az adóösszeget, és elvárja/felszólít az adó fizetésére, pótlékot ír elő

Javaslat:

A fizetendő iparűzési adó összegének meghatározása 1.000 forintra kerekítve, hasonlóan a többi adónemhez. Javasoljuk továbbá, hogy a KKV törvény szerinti nagyvállalatok esetében a kerekítés 5000 forintra történjen.

3. Eszközérték megállapítása az éves beszámolóját az IFRS-ek szerint készítő adózó esetében

Az iparűzési adó megosztása során, a településekhez tartozó, az adóév folyamán a vállalkozási tevékenységhez használt tárgyi eszközök eszközértékét kell figyelembe venni. A PM állásfoglalása alapján az IFRS nem ismeri a tárgyi eszköz fogalmát, az kizárólag olyan saját tulajdonú, bérelt, lízingelt eszköz, amely a számvitelről szóló törvény szerint tárgyi eszköz lehet.

Probléma:

- Az IFRS-ek szerinti könyvvezetők azokat az eszközöket veszik eszközként nyilvántartásba, amelyek az IFRS-ek szerint annak minősülnek, és olyan bekerülési értéken, amit az IFRS-ek meghatároznak. Mivel az Sztv. szerinti tárgyi eszköz fogalma és a bekerülési érték nem egyezik meg az IFRS-ek szerinti tárgyi eszköz fogalommal és bekerülési értékkel, az éves beszámolóját

az IFRS-ek szerint készítő adózónak egy párhuzamos eszköznyilvántartást is vezetnie kell ahhoz, hogy megfeleljen a Htv. előírásainak az adóalap megosztási adatok meghatározásánál, ez ellenkezik az adminisztráció-csökkentés elvével.

- Pénzügyi lízing elszámolása: az adó megosztásánál figyelembe veendő eszközérték meghatározása nem kizárólag az értékcsökkenési leírással összefüggésben okoz problémát. Olyan esetekben is, amikor egy bérleti díjas konstrukciót az IFRS-ek pénzügyi lízingnek minősítenek. Ekkor a bérbe vevő oldaláról bérleti díjköltség az IFRS-ek szerint nem merül fel, a lízingelt eszköz bekerül könyveibe és értékcsökkenést számol el. A bérbeadó IFRS-es vállalkozó könyveiből meg kikerül az ilyen tárgyi eszköz és nem érvényesít értékcsökkenést. Tehát itt szükség van külön nyilvántartásokra, feladásokra.

Javaslat:

IFRS-ek szerinti eszközök figyelembe vételi lehetőségének biztosítása az iparűzési adó megosztásánál.

4. Közvetített szolgáltatások fogalma

A közvetített szolgáltatások fogalmi meghatározása során mind a Számviteli törvény, mind a Htv. előírja, hogy a közvetítés tényének a közvetítő által kiállított számlából ki kell derülnie. Továbbá a két jogszabályban nem teljesen azonos a közvetített szolgáltatás fogalma: a számviteli törvény nem írja elő a szerződés írásbeliségét, míg a helyi adó törvény írásbeli szerződést köt ki.

Probléma:

- jelentős számban nyújtanak az adózók olyan szolgáltatást, amelyek valós tartalmuk szerint megfelelnek a közvetített szolgáltatásnak (az adózó a szolgáltatás igénybe vevője és nyújtója, azt változatlan formában értékesíti tovább), de tevékenységből adódóan nem kerülhet sor írásbeli szerződés megkötésére (pl.: kiskereskedelmi forgalomban nyújtott szolgáltatás). Ez esetben az írásbeli szerződés helyett egy ÁSZF-ben van lehetőség rögzíteni a közvetítés tényét. Ezen adózókat jelentős hátrány éri, ha a HIPA alapból nem vonhatják le azokat a közvetített szolgáltatásokat, amelyeket olyan viszonylatban értékesítenek, amelyben az írásbeli szerződéskötés nem lehetséges.
- vannak olyan, jogszabályi előíráson vagy lehetőségen alapuló esetek, amikor a közvetítő nem állít ki számlát - kiemelendő mindenekelőtt az áfa-csoporton belül közvetített szolgáltatás – ebben az esetben a csoporttagok egymás között számviteli bizonylatot állítanak ki, ami nem felel meg a Htv. által előírt, közvetített szolgáltatásra vonatkozó feltételeknek

Javaslat:

- Nem teljesen azonos a közvetített szolgáltatás fogalma: a számviteli törvény nem írja elő a szerződés írásbeliségét, míg a helyi adó törvény írásbeli szerződést köt ki. Ez jelentősen megnehezíti az egyes tételek minősítését, elszámolását, ezért javasoljuk a két törvényben azonos fogalom szerepeltetését, a helyi adó törvény szerinti fogalomból a szerződésre vonatkozó írásbeli kitéltet törölni.

A jogszabályi koherencia biztosítása érdekében indokolt lenne a fogalmakat kibővíteni, a számla mellett a nyugtával és a számviteli bizonylattal kiegészíteni a definíciókat.

5. Adatbejelentés, bejelentkezés, változás-bejelentés, meghatalmazás elektronikus úton, az általános nyomtatványkitöltő program használatával

Az önkormányzati adóhatóságnak a hatályos PM rendelet szerinti nyomtatványokat kell rendszeresítenie az adózó helyi iparűzési adóval összefüggő bejelentkezési, változás-bejelentési kötelezettségének, az építmény- és telekadó adatbejelentési kötelezettségének teljesítéséhez, az eljáráshoz szükséges meghatalmazások alkalmazásához. Az adóhatóság az adatbejelentési, bevallási nyomtatványokat kizárólag az önkormányzati adórendeletben szabályozott mentességi, kedvezményi rendelkezések végrehajtása, illetve a fizetendő adó megállapítása érdekében egészítheti ki.

Probléma:

- habár rendelkezésre állnak rendeletben meghatározott nyomtatványok, azokat az önkormányzatok kiegészíthetik, melynek következtében egységes nyomtatványok alkalmazására nincs lehetőség
- egységes nyomtatvány hiányában nincs lehetőség egységes eljárás biztosítására, digitális fejlesztésre, a nyomtatványokat egyenként – manuálisan -, az önkormányzatok egyedi elvárásainak megfelelően kell kitölteni
- a nyomtatványok benyújtása egységes (!) elektronikus úton nem megoldott, egyedi követelményeknek kell megfelelni az eljárások során,
- nehézkes, hosszadalmas adminisztrációs teher az adózóra nézve, nincs tömeges nyomtatvány-előállítási és továbbítási lehetőség
- telephely megszűnés esetén a záró iparűzési adó bevalláson jelölni szükséges a telephely megszűnésének okát, valamint ezt követően egy változás bejelentő nyomtatványt is be kell küldeni amiben szintén feltüntetjük a telephely megszűnésének okát, ez egy duplikált adminisztráció

Javaslat:

A kormányzat bürokrácia- és adminisztráció-csökkentési programjához kapcsolódóan, valamint az egységes eljárás elvének biztosítása céljából, javasoljuk az egységes bejelentő és változás-bejelentő nyomtatványok, illetve a valamennyi mentességi, kedvezményi rendelkezési lehetőséggel kibővített építmény- és telekadó bejelentő nyomtatványok megalkotását, valamint azok – a meghatalmazásra vonatkozó nyomtatványokat is beleértve - benyújtásának biztosítását az állami adóhatóságon keresztül. Az adatbejelentő, bejelentő és változás-bejelentő, meghatalmazás nyomtatvány, az e-HIPA bevallás mintájára, az állami adóhatóságon keresztül, elektronikus úton kerüljön továbbításra az önkormányzati adóhatóság részére. A nyomtatványok ÁNYK-n keresztüli tömeges továbbítási lehetőségének biztosítása, csökkentené az adminisztrációs terheket, kiváltva az egyéb elektronikus felületeken elérhető, egyedi, időigényes továbbítási formákat (legutóbbi előterjesztés már tartalmazott ilyen irányú módosító javaslatokat). Iparűzési adó záró bevallás esetén, ha a bevalláson feltűntetésre került a telephely megszűnésének oka, ne kelljen még változás bejelentést is benyújtani.

6. Fizetési felszólítás – visszatartás - végrehajtás

Az Avt. hatályos szövege alapján, az önkormányzati adóhatóság havonta előzetes fizetési felszólítás nélkül, a hónapot követő hó 15. napjáig keresheti meg az állami adó- és vámhatóságot a legalább 50 ezer forintot elérő tartozás végrehajtása céljából.

Az Art. 76. § szerint a NAV az adózót megillető túlfizetést az önkormányzati adóhatóság megkeresésében közölt tartozás összegéig visszatarthatja. A visszatartásról az adózót az adóhatóság végzéssel értesíti.

Probléma:

- gyakorlati tapasztalat: a tartozás megjelenése az adózó folyószámláján többnyire technikai problémából, téves könyvelésből adódik (pl. más adózó – leányvállalat– adószámlájára könyveli az önkormányzati adóhatóság az utalt előleget), ez alapján indít végrehajtást az adóhatóság az adózó számlájára

2. számú melléklet az I. fejezet 4. pontjához
Az egyesületekre és alapítványokra vonatkozó kamarai javaslatcsomag

A Kamara egyesületekkel és alapítványokkal kapcsolatos ajánlásai a kormányzat számára:

1. Az egyesületekre és az az alapítványokra vonatkozóan is az üzleti szektoréval megegyező adminisztratív és eljárási szabályozást kellene bevezetni. A bíróságoknak például szigorúan 15 munkanapos határidővel kellene intézniük az egyesületek és alapítványok bejegyzési kérelmeit. Ennek elérése érdekében megfontolandó lehet egy olyan rendszer bevezetése, amelyben a benyújtott kérelmek automatikusan bejegyzésre kerülnek, ha a törvényszék egy meghatározott ideig nem hoz érdemidöntést.
2. A bíróságoknál jelenleg használatos, egyszerű nyomtatványokat úgy kellene továbbfejleszteni, hogy az alapító okirattal kapcsolatos leggyakoribb változások bejelentésére is alkalmasak legyenek.
3. A szabályozási környezetnek kiszámíthatónak kell lennie. Szükség van az egyesületekre és alapítványokra vonatkozó jogszabályok átvizsgálására, hogy ne állhasson elő olyan helyzet, amikor az egymásnak ellentmondó értelmezések közötti ellentét feloldása az eljáró bíró személyes mérlegelési körébe esik.
4. Újra be kellene vezetni a magánszemélyek adományaira vonatkozó adókedvezményeket az egyesületek és alapítványok esetében.
5. Az egyesületek és alapítványok számára szükséges szolgáltatásokat nyújtó vállalatokat célzott adókedvezményekkel kellene ösztönözni arra, hogy önkéntes, ellenszolgáltatás nélkül végzett (pro bono) szolgáltatásokat nyújtsanak az egyesületeknek és alapítványoknak.
6. Minden nagyobb méretű egyesület és alapítvány számára kötelezővé kellene tenni a független könyvvizsgálatot, speciális küszöbértékek bevezetésével.

Az 1. pont részletes kifejtése

Az egyesületek és alapítványok számára a bonyolult és bizonytalan szabályozási környezet jelenti az egyik legnagyobb nehézséget. Egy egyesület vagy alapítvány bejegyzése, vagy a náluk bekövetkezett változások átvezetése akár egy évig is eltarthat, még akkor is, ha az eljárás során nem merül fel semmilyen probléma. Az ilyen civil szervezetekre vonatkozóan olyan egyszerű adminisztratív és eljárási szabályozást kellene bevezetni, mint amilyen az üzleti szektor gyors fejlődését jelenleg is segíti. A jelenlegi állapot magas erőforrásbéli ráfordítást kényszerít a kapacitáshiánnyal küzdő egyesületekre és alapítványokra, hátráltatja ezen szervezetek hatékony irányítását és akadályozza a jogszabályoknak való megfelelésüket.

A magyar törvények szerint a szervezetek működését, irányítását érintő változások többségét előzetesen be kell jegyeztetni a bíróságon. Ilyen esemény az alapítványok és egyesületek létrehozása, az alapító okirat módosítása, az elnökség, illetve kuratórium összetételének változása, valamint új tisztségviselő kijelölése. Következésképpen, bejegyzési kérelmek elhúzódása miatt a napi működést (mint szerződések aláírása, székhely számlán való feltüntetés, bankszámlák nyitása és kezelése) is jogi bizonytalanság veszi körül. A napi működést hátráltató jogi környezetből fakadó késedelmek szembe mennek a felelős irányítás legjobb gyakorlataival, és bosszantóan, vagy akár elkedvetlenítően hatnak a szervezetek vezetőire, akik gyakran az üzleti szektorból érkeznek.

Mindezt biztosítani kellene, hogy a törvényszék ugyanolyan szigorúan tartsa be a vonatkozó határidőket, mint ahogy ezt az üzleti szektor esetében teszi. Ahogy ott is, a benyújtott változási kérelmeknek egy idő után automatikusan elfogadásra kellene, hogy kerüljenek, amennyiben a

törvényszék nem tart be bizonyos határidőket. A közérdek így is védelmet élvezne, hiszen az ügyészség továbbra is bármikor megtámadhatná az automatikusan bejegyzett kérelmeket is.

A 2. pont részletes kifejtése

Az egyesületeket és alapítványokat érintő bírósági gyakorlat olyannyira bonyolulttá és átláthatatlanná vált, hogy még gyakorlott jogi szakemberek sem tudják garantálni a gyors változásbejegyzést, sőt, gyakran még a jogszabályok értelmezésében sem értenek egyet.

Az egyesületek és alapítványok, valamint az ezekben felmerülő változások gyors és zökkenőmentes bejegyzése érdekében, jogszabályi úton egységes nyomtatványokat (például az irányító testület szerkezetére, tisztviselők változására) kellene bevezetni. Ennélfogva az egyesületeknek és alapítványoknak a jelenleginél kevesebb külső szakértőt kellene igénybe venniük, jelentős adminisztrációs költséget és időt megtakarítva.

A 3. pont részletes kifejtése

A bizonytalan bírói gyakorlat egyik oka, hogy nincs kellő összhang az új Polgári törvénykönyv és az azt megelőzően elfogadott jogszabályok között, így különösen a Civil törvénnyel (2011. évi CLXXV. törvény) fordul elő ellentmondás. Magának az Amerikai Kereskedelmi Kamarának, illetve több tagjának is közvetlen tapasztalata van az ebből eredő nehézségekről. A kiszámíthatatlanság gyakran vezet jó szándékú és stratégiai szempontból indokolt változtatások ellehetetlenüléséhez (például a szervezeti célokat vagy a tagságot érintően). Ilyenkor sok idő és energia vész kárba mind az egyesületek és alapítványok, mind pedig az eljáró törvényszék részéről. A helyzet különösen frusztrálóan hat ezen szervezetek vezetőségére, akik gyakran önkéntes munkában látják el feladataikat rendes munkájuk mellett. Úgy véljük, hogy az Ügyészség, illetve a Nemzeti Adó és Vámhivatal hatáskörei önmagukban tökéletesen alkalmasak arra, hogy megvédjék a közérdeket az esetleges visszaélésektől. A tiszta jogi viszonyok a szektor iránti bizalmat is megerősítenék.

Mindezért javasoljuk az egyesületeket és alapítványokat érintő joganyag teljes körű áttekintését és amennyire lehetséges, egyetlen jogforrásba történő konszolidálását, lehetőleg a Polgári törvénykönyvbe iktatva.

A 4. pont részletes kifejtése

Újra be kellene vezetni az alapítványok és egyesületek javára adakozó magánszemélyeknek biztosított adókedvezményeket, és a vállalati adókedvezményeket kibővíteni. Javaslatunk szerint a magánszemélyek számára lehetővé kellene tenni, hogy adományuk összegének 100%-át levonhassák adóalapjukból. Ez az adóalap-csökkentési rendszer bevett gyakorlatnak számít az Európai Unió számos országában és az Amerikai Egyesült Államokban is. Az adóelkerülés kiküszöbölése érdekében a levonások mértéke nem haladhatná meg az összevont adóalap 30%-át. Javasoljuk, hogy a törvényalkotók mérlegeljék a jelenlegi adózási rendszer finomítását és új megoldások bevezetését az ilyen jellegű alapítványoknak és egyesületeknek juttatott támogatások ösztönzésére. Mivel egy ilyen rendszerben csak a megfelelő mértékű jövedelmet bevalló cégek és magánszemélyek látják igazán hasznát az adóalap-csökkentő tételek elszámolásának, a módszer közvetetten hozzájárulhat a gazdaság kifehérítéséhez is.

A 5. pont részletes kifejtése

Lényegesen javítani lehetne az egyesületek és alapítványok irányításának színvonalát, valamint jogszabályoknak való megfelelését, ha pro bono igénybe vehetnék professzionális szolgáltatók segítségét. Ezért célszerű lenne adókedvezményekkel arra ösztönözni a jogi, számviteli, és könyvvizsgálati szolgáltatást nyújtó vállalatokat, hogy szerződésben is kötelezzék magukat önkéntes szolgáltatások biztosítására. Az adókedvezmény mértékének előre meghatározott maximuma lenne. Amennyiben az egyesületek és alapítványok megkaphatnának egy ilyen jellegű segítséget, belső hatékonyságuk és társadalmi hasznosságuk is növekedne.

A 6. pont részletes kifejtése

Az egyesületek és alapítványok kötelező könyvvizsgálatára vonatkozó éves bevételi küszöbét úgy kellene meghatározni, hogy a jelenleginél több szervezetre vonatkozzon. Szoros összefüggésben a pro-bono szolgáltatásokra vonatkozó javaslatunkkal, itt is az a célunk, hogy a szektor átláthatóságát növeljük, különös tekintettel a tagdíjak és adományok felhasználásának esetében. Javasoljuk, hogy az auditálási kötelezettség megállapításánál minden évközi bevétel kerüljön beszámításra (beleértve az adományokat és nem üzleti-jellegű tevékenységből származó bevételeket is). Ez a javaslat a mostani rendszer kiegészítését szolgálná, mely előírja az alapítványoknak és egyesületeknek, hogy tegyék közzé online éves jelentésüket.